

VASTGOEDMAGNAAT

Cor van Zadelhoff

‘De hardste werkers wonen in de kleinste huisjes’

V U M A G A Z I N E

2009 # 4 ■ Iedereen is te verleiden tot GROEN GEDRAG ■ Gentest: bij de huisarts of via LOUCHE bedrijfjes? ■ Topzwemster MARLEEN VELDHUIS heeft gewoon tijd voor vrienden ■ Het RECEPT van de maan

Zesde jaargang, nr. 4, december 2009.

Oplage: 55.000. *VU Magazine* verschijnt vier keer per jaar. ISSN 1572-445X.

VU Magazine is het magazine voor alumni en andere relaties van de Vrije Universiteit Amsterdam, het VU medisch centrum en de Vereniging VU-Windesheim.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van de hoofdredacteur.

Een gratis abonnement regelt u via www.vu.nl/vumagazine.

Redactieadres De Boelelaan 1105, kamer 0E-60, 1081 HV Amsterdam. vumagazine@vu.nl

www.vu.nl/vumagazine

Redactie Marieke Schilp (hoofdredacteur), Rianne Lindhout (eindredacteur), Anita Mussche

M.m.v.: Floor Bal, Dirk de Hoog, Welmoed Visser, Hanneke Vonk.

Redactieraad Femke den Boer, Mariet Bolluijt, Irene Costera Meijer, Tom Doude van Troostwijk, Roeleke Vunderink

Uitgever Vereniging VU-Windesheim

Correctie Marian van Ham, MetaVision

Ontwerp/vormgeving Rob Bömer [rbbmr.nl]

Druk Senefelder Misset

Verzending Adreswijzigingen of fouten in adressering kunt u doorgeven via www.vu.nl/vumagazine, via vumagazine@vu.nl of via antwoordnummer 2941, 1000 SN Amsterdam. Vragen over de verzending: Charlotte Vroon, vumagazine@vu.nl of 020 5985665.

vrije Universiteit

amsterdam

VU medisch centrum

vereniging VU-Windesheim

'De schooluitval onder de tien procent' ²²

10 Liever gebak dan bonus

Veel media-aandacht voor onderzoek naar het motiveren van werknemers.

12 Student ontmoet bankemployee

Een trefpunt op de Zuidas: Amsterdam Bright City. Je kunt er filosoferen, werken en eten.

18 Zwemkampioen

Als kind had ze het altijd koud in het zwembad. Marleen Veldhuis vertelt waarom topsport toch leuk is.

26 Cor van Zadelhoff moet kiezen

Tussen het paardengehinnik van zijn telefoon door handelt de vastgoedmagnaat dilemma's af.

29 Mail & win

Win kaarten voor Ellen ten Damme in de aula van de VU.

4 Update campus

20 Update onderzoek

30 In de collegebanken

32 Met de bul op zak

34 Service

jongens ligt echt ver boven

M&CVU/WONNE COMPIER

6 De hele wereld groen

Alleen uit eigenbelang kiezen consumenten en landen voor groen gedrag. Nou, dat kan geregeld worden.

GREET EGBERS

14 Het zit in de genen

Willen we onze kans op kanker weten? Het kan, maar dan moeten we het regelen. Anders springen internetbedrijfjes in het gat.

M&CVU/PETER SMITH

23 Een oeroud verhaal

Wim van Westrenen stopt steen in een pers om uit te zoeken hoe de maan werd wat ze is.

Update [campus]

Miljoenenbeurzen

De European Research Council (ERC) heeft twee prestigieuze Advanced Grants toegekend aan VU-wetenschappers. Deze beurzen, van zo'n 2,5 miljoen euro in vijf jaar, gaan naar senior onderzoekers die een visionair onderzoek willen opzetten. Vervoerseconoom Erik Verhoef (foto) en hooglerarenechtpaar Gary Marks en Liesbet Hooghe zijn de gelukkigen. Marks en Hooghe onderzoeken hoe de overheid haar taken structureert en welke invloed dat heeft op de kwaliteit van de democratie en openbaar bestuur. Meer over het onderzoek van de winnaars staat op advalvas.vu.nl > nieuws. (RL)

Boek met korting

Christine Otten, schrijver op locatie op de VU, brengt een nieuwe roman uit. In *Wonderland* is gebaseerd op de ware belevenissen van een echtpaar dat opeens verdacht wordt van terrorisme. Lezers van *VU Magazine* kunnen het boek, dat 14 januari uitkomt, met € 2,50 korting kopen. Als u deze bon inlevert in de boekhandel kunt u het boek kopen voor € 17,40 in plaats van € 19,90. Geldig van 14/01/2010 tot 14/04/2010. ISBN 9789045016313 / Actienummer: 901-72359

Eredoctor voor groener Afrika

Sir Tim Berners-Lee, grondlegger van het World Wide Web en sinds 20 oktober eredoctor van de VU, wil met zijn vinding de armoede in Afrika bestrijden. Het Centrum voor Internationale Samenwerking en het Network Institute van de VU en Berners-Lee's World Wide Web Foundation gaan samenwerken in het onderzoeksproject *Web alliance for Re-greening in Africa*. Doel

is de woestijn in de Sahellanden terug te dringen door boeren via moderne communicatiemiddelen kennis en ervaringen met elkaar te laten delen. Berners-Lee kreeg zijn eredoctoraat niet alleen voor de uitvinding van het web, maar ook voor zijn inzet om het voor iedereen in de wereld toegankelijk te maken. (AM)

www.cis.vu.nl > projects > Africa > Multiple countries

Naar Kopenhagen

Onder de meer dan twintigduizend deelnemers aan de milieutop in Kopenhagen waren ook VU-wetenschappers. Onder hen waren onder anderen jurist Joyeeta Gupta, ecooloog Rien Aerts, aardwetenschapper Han Dolman, politicoloog Frank Biermann en econoom Piet Rietveld. In *Ad Valvas* (www.advalvas.vu.nl) staat meer over hun activiteiten in Kopenhagen. Vanaf pagina 6 in dit magazine kunt u lezen hoe VU-wetenschappers het klimaatprobleem zouden oplossen: door in te spelen op eigenbelang. (RL)

Vroom deelt prijzengeld

Winnaar van de Senior Social Impact Award 2009 Henk Vroom deelt zijn prijzengeld van 5000 euro met de andere genomineerde. Hoogleraar community genetics Martina Cornel van VU medisch centrum krijgt zodoende ook 2500 euro. "Appels met peren vergelijken", zo typeerde Vroom de vergelijking tussen hem en Cornel in zijn dankwoord tijdens de diesviering op 20 oktober. "Daarom hebben

we afgesproken de prijs te delen." De prijs is bedoeld voor een VU-onderzoeker met een lange staat van dienst, die al jaren onderzoek met grote maatschappelijke impact doet. De specialisatie van godsdienstfilosoof Vroom is interreligieuze dialoog; over het werk van Cornel kunt u vanaf pagina 14 lezen. De Junior Award ging naar Irma Mooi-Reci, voor haar studie naar de langdurige invloed van ontslag op loopbanen. (DdH)

} vips

CHRISTIAAN BROUWELS

Student bewegingswetenschappen **Monique van der Vorst** (24) werd 10 oktober wereldkampioen Para Triatlon. Tijdens de beruchte triatlon Ironman op Hawaï versloeg ze, bij gebrek aan vrouwelijke tegenstanders, alle mannen. Van der Vorst wist 3,8

kilometer zwemmen, 180 kilometer handbiken en 42 kilometer wheelen in elf uur, tien minuten en veertien seconden af te leggen. Ze is de eerste vrouw in de geschiedenis die ooit officieel gefinisht is binnen de tijdslimiet.

VU-alumnus **Andrew Niemeijer** is de nationale leraar van het jaar 2009. De docent Engels kreeg de prijs op 7 oktober voor de inspirerende invulling die hij gaf aan het Fast Lane English-programma dat de Engelse taal en cultuur via literatuur en excursies interessanter moet maken voor scholieren. Niemeijer studeerde in 2002 af en werkt op de OSG West-Friesland in Hoorn.

KIM JANSSEN

Rechtenstudente **Elsa van de Loo** (21) is de nieuwe jongerenvertegenwoordiger voor Nederland bij de Verenigde Naties. Van de Loo zette zich in haar verkiezingscampagne sterk in voor toegang tot water als basisrecht voor alle wereldburgers. Nog 24 andere

landen mogen een vertegenwoordiger sturen. De eerste jongerenvertegenwoordiger namens Nederland was in 1971 koningin Beatrix. (WV)

Alumnus bewegingswetenschappen **Cees Vervoorn** (1960), afgestudeerd in 1987, gaat namens de Hogeschool en de Universiteit van Amsterdam proberen de Olympische Spelen van 2028 naar Nederland te halen. Het is nog onduidelijk of hij daarnaast domeinvoorzitter Beweging, Sport en Voeding bij de Hogeschool van Amsterdam blijft.

LIESBETH WESTERLAKEN

Na zijn afscheidscollege als decaan van de faculteit Sociale Wetenschappen werd hoogleraar **Bert Klandermans** benoemd tot ridder in de orde van Oranje Nassau voor zijn bijzondere inspanningen om het sociaalwetenschappelijk onderzoek samen

te brengen met ontwikkelingen in de maatschappij. Klandermans deed wereldwijd onderzoek naar protestbewegingen.

} reacties

'Niet van deze tijd', noemde Trees Pels in het vorige nummer van VU magazine de roep van ouders om strengere leraren. **Koos van der Steenhoven, secretaris-generaal** van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is het daar niet zonder meer mee eens, ook als ouder. Hij schreef ons: 'Opvoeden is een zoektocht. Dat vraagt een open mind van iedereen die bij dit debat betrokken is. Dan moeten we er wel voor waken iets op voorhand 'niet van deze tijd' te noemen.' Zijn volledige reactie staat op www.vu.nl/vumagazine.

Op die plek vindt u ook de reactie van **onderzoeksfinancier NWO** op het artikel Wetenschap om de wetenschap. NWO is het niet eens met de bewering dat maatschappelijk relevant onderzoek tegenwoordig meer subsidie krijgt, ten koste van fundamenteel onderzoek. (RL)

FOTO: M&CVU/NECHELLE VAN DER VALK

Beeld van bierbrouwer

Bierbrouwer Willem Hovy heeft sinds 20 oktober een eigen borstbeeld in het hoofgebouw van de VU. Het beeld, gemaakt door Frank Letterie, werd tijdens de diesviering onthuld. Zonder Hovy's hulp was de VU wellicht nooit van de grond gekomen. Rond 1880, toen de VU werd opgericht, was zijn brouwerij De Gekroonde Valk de grootste van Nederland. Hovy schonk 25.000 gulden, een kwart van het beginkapitaal van de ontluikende universiteit. Tijdens de diesviering werd ook de biografie *Geloof in de brouwerij* van Rolf van der Woude gepresenteerd. (DdH)

Hulp bij suïcidale gedachten

Onderzoekers van de VU gaan 113Online helpen bij de hulpverlening bij suïcidaliteit. De stichting biedt laagdrempelige hulp en ondersteuning aan suïcidale mensen, hun naasten en nabestaanden, via internet en telefoon. De site 113Online.nl werd op 7 oktober gelanceerd. Daarop is onder meer een zelfhulp cursus van de VU te vinden voor mensen met suï-

dale gedachten. De afdeling Klinische psychologie gaat de diensten van de stichting evalueren. Ongeveer elf procent van de volwassen Nederlandse bevolking heeft ooit in het leven zelfmoord overwogen. Geschat wordt dat een aanzienlijk deel hiervoor geen hulp zoekt uit bijvoorbeeld schaamte of angst voor stigmatisering. (AM)

www.113online.nl

MILIEUTOP Begin niet weer over ozonlaag, ijsbergen en andere ver-wegbegrippen. Als we mensen willen aanzetten tot groener gedrag, is eigenbelang het sleutelwoord.

RIANNE LINDHOUT EN ANITA MUSSCHE

FOTO'S: M&C-VU/YVONNE COMPIER, PETER VALCKX

GROEN

LIEVELINGSKLEUR

Mensen die geen vliegvluchten maken en zich daardoor heel klimaatvriendelijk voelen, zijn altijd mensen die überhaupt geen behoefte hebben aan vliegvakanties. Wordt u nu boos, omdat u wél echt een persoonlijk offer brengt aan het klimaat? Sorry, maar dan nog: enkelingen zoals u gaan het klimaat niet redden. Eigenbelang. Dat is de enige sleutel tot milieuvriendelijk gedrag. Ook op landsniveau is egoïsme trouwens doorslaggevend. Het klimaatverdrag van Kyoto, dat in 1997 werd gesloten en in 2005 van kracht werd, heeft niet gewerkt. Nu wordt in Kopenhagen gewerkt aan een nieuw verdrag. Met de juiste economische en psychologische prikkels is het mogelijk overheden, bedrijven en consumenten aan te zetten tot 'groen gedrag'. Drie wetenschappers laten zien hoe.

Kneed de consument

Mark van Vugt *hoogleraar psychologie aan de VU en in Oxford*

"Ik ben erachter gekomen dat menselijk gedrag erg kneedbaar is. Tot nu toe hebben we alleen nog niet aan de goede knoppen gedraaid. We moeten een beroep doen op primaire motieven van mensen, zoals status en ergens bij willen horen. Als beroemde mensen het goede voorbeeld geven, maakt dat veel verschil." Je kunt ook gebruik maken van de menselijke competitiegeest. Sociale feedback op de elektriciteitsrekening werkt: laten zien hoeveel stroom iemand verbruikt in vergelijking met het buurtgemiddelde. Mark van Vugt: "Het zou nog beter zijn als anderen weten hoe jouw huishouden presteert. Reputatie is namelijk ook een potentieel wapen om gedrag te beïnvloeden."

Deze gedragsmotieven hebben allemaal te maken met onze identiteit, een van de vier factoren die Van Vugt samen met andere onderzoekers identificeerde als instrumenten om groen gedrag bij het grote publiek te bevorderen.

Informatie is ook zo'n factor. Energielabels op apparaten werken bijvoorbeeld goed: als je niet weet welke wasmachine het zuinigst is, kun je ook niet de zuinigste kiezen. Nu zouden we ook nog makkelijk moeten kunnen opzoeken of het zuiniger is om in een oude auto door te rijden of een nieuwe te kopen. Informatie op een ander niveau, over klimaatverandering op zich, is vaak tegenstrijdig en onzeker.

We weten niet zeker hoe hoog de zeespiegel over vijftig jaar is. En: vijftig jaar is nog ver weg. "Informatie kan beter gaan over lokale overstromingsrisico's of de fijnstofconcentratie in de buurt", vindt Van Vugt. "En maak infraroodfoto's van huizen: dan zie je hoeveel warmte ontsnapt en wat isolatie kan doen."

Hij zou ook weleens willen zien hoeveel geld de gemeente verdient met al het papier dat hij in de papierbak gooit. "Dan zie ik hoeveel het de samenleving oplevert." Dat is een soort beloning: de derde factor van het model. Wie echter vindt dat zijn gemeente het geld alleen maar over de balk smijt, heeft weinig zin om zijn best te doen het gemeentebudget aan te vullen. Instituties zijn dus de vierde factor, en ze moeten eerst vertrouwen winnen om gedragsverandering voor elkaar te krijgen. Als het lukt om groen gedrag tot de norm te maken, dan pas kunnen wetten de bewegingsvrijheid van de achterblijvende minderheid gaan inperken. Roken is een aardig voorbeeld: van totaal geaccepteerd raakte het in een verdomhoekje, vervolgens kon de wetgever roken op de werkplek verbieden, waardoor er nog meer mensen stopten. Voor een verbod op benzineslurende terreinwagens is de tijd nog niet rijp.

Het helpt natuurlijk als de overheid zelf het goede voorbeeld geeft. Van Vugt: "In Frankrijk is geïnvesteerd in het TGV-netwerk, in Engeland in lokale vliegvelden. Fransen reizen nu per trein door het land, terwijl Engelsen het heel normaal vinden om het vliegtuig te nemen voor een binnenlandse reis." Dat Nederland het aantal toegestane vliegbewegingen op Schiphol steeds opschroeft en ook nog het vliegveld bij Lelystad wil uitbreiden, stuurt het gedrag van de Nederlander volgens Van Vugt dus niet de goede kant op.

Mark van Vugt beschrijft de vier factoren die groen gedrag uitlokken, en een mogelijke vijfde, op www.newscientist.com/article/mg20327225.700.

Dwing de burger

Daan van Soest *milieuconoom*

Moet de overheid bedrijven en burgers proberen te verleiden tot groen gedrag, of moet ze hen ertoe dwingen door milieuvriendelijk gedrag te ontmoedigen? Dwingen werkt beter, vindt Daan van Soest. Verleiden doe je met subsidies, dwingen doe je door belasting te heffen op vervuiling. "Als je een milieuheffing invoert op energiegebruik, gaan mensen spaarlampen gebruiken of een hoogrendements- »

Mark van Vugt 'Laat maar zien *hoeveel geld de gemeente verdient met al dat papier*'

Daan van Soest 'Er liften ook mensen mee voor wie *de subsidie niet bedoeld was*'

Heleen de Coninck 'Een *betere luchtkwaliteit* krijg je er gratis bij'

Karin de Booij 'Een *slecht geïsoleerd huis* doet het allemaal teniet'

ketel aanschaffen. Maar subsidieer je die ketel, dan wordt stoken zo goedkoop dat niemand de thermostaat lager zet.” Want onze portemonnee is de sterkste motivator voor energiezuinig gedrag. En een eerlijke, vindt Van Soest, want dan betaalt de vervuiler. Met het geld dat de energiebelasting oplevert, kan de overheid de economie versterken terwijl het milieu schoner wordt.

Een argument dat tegen het belasten van energie wordt gebruikt, is dat het de milieukosten voor bedrijven zou verhogen, waardoor die zouden ‘vluchten’ naar het buitenland. Maar daar is nauwelijks wetenschappelijk bewijs voor, meent Van Soest. “De milieukosten voor een bedrijf zijn ruwweg twee tot vijf procent van de bedrijfskosten. Dat is te weinig om voor naar het buitenland te verhuizen. Er zijn genoeg andere redenen om in Nederland te blijven.”

Subsidie geven is naast minder effectief ook een dure oplossing, omdat je daarvoor belastinggeld gebruikt. En hoe hoger de belastingdruk, hoe minder de economie floreert, aldus Van Soest. Wat een subsidieregeling bovendien extra duur maakt, is dat er ook mensen op meeliften voor wie hij niet bedoeld was. “Subsidie op een hoogrendementsketel gaat ook naar mensen die hem toch wel gekocht hadden.”

Dat betekent niet dat je nooit subsidies mag inzetten. “Bij technologieën die nog niet veel worden gebruikt, kunnen subsidies een goed instrument zijn. Zonnepanelen bijvoorbeeld. Huiseigenaren hadden grote twijfels; werken ze wel goed, gaat je dak er niet van lekken? Bij de tienduizend huiseigenaren die subsidie kregen op zonnepanelen kijken de burens mee. Daarmee help je mensen over de drempel om ze ook aan te schaffen. En als de technologie over de kinderziekten heen is, kan de subsidie weer worden afgeschaft.”

Wat Van Soest betreft moeten subsidies dus heel spaarzaam worden ingezet, en moet het belastingstelsel verder worden vergroend. “Met het principe ‘de vervuiler betaalt’ kunnen de rijken blijven doen wat ze willen. Dat lijkt oneerlijk, maar de inkomsten komen wel ten gunste van iedereen in de samenleving. Ik begrijp niet waarom de overheid niet in staat is om dit uit te leggen.”

Verleid de landen

Heleen de Coninck onderzoeker bij het Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN)

Landen gaan zich pas inzetten voor het milieu als ze zien dat ze ervan profiteren. Dat denkt Heleen de Coninck, in september gepromoveerd aan de VU. De Coninck deed haar onderzoek deels in opdracht van onderhandelaars die nu in Kopenhagen zijn.

“Er gaat enorm veel tijd en energie zitten in vergeefse pogingen om internationaal afspraken te maken over uitstoot van broeikasgassen. Die moeite kun je beter stoppen in verdragen over milieuvriendelijke technologie, waarmee je landen economische kansen biedt. Ik ben beslist niet tegen de afspraken over emissiereductie uit het Kyoto-verdrag. Maar de Kyoto-landen zien alleen de kosten ervan, en er zijn geen middelen om ze aan de afspraken te houden.”

Ontwikkeling van klimaatvriendelijke energietechnologie levert volgens De Coninck economische winst op, namelijk energiebesparing en afnemende afhankelijkheid van olie. Een betere luchtkwaliteit en dus gezondere burgers krijg je er gratis bij. Je kunt daarnaast geld verdienen aan de technologie zelf. Neem Duitsland, met inmiddels een bloeiende windmolenindustrie.

De Coninck onderzocht de mogelijkheid om landen te prikkelen tot emissiereductie via hun auto-industrie. “Zeven landen produceren samen meer dan tachtig procent van alle auto’s ter wereld. Als zij afspreken dat auto’s minder dan 100 gram CO₂ per kilometer moeten uitstoten, dan levert dat echt emissiereductie op. Laat landen concurreren op milieuvriendelijkheid. Landen die goed zijn in zuinige auto’s of ver zijn met elektrische auto’s kunnen dan proberen hun markt-aandeel te vergroten.”

Zo kun je ook afspraken maken over de verspreiding van spaar- en LED-lampen of over het gebruik van energielabels op apparaten.

“Op die manier hoeft je niet alles wereldwijd af te spreken.” Landen kunnen ook samenwerken in het ontwikkelen van oplossingen. “De ondergrondse opslag van CO₂ moet bijvoorbeeld verder worden ontwikkeld. De landen die daarbij belang hebben, kunnen samenwerken om dat te doen.”

Maar er zijn ook nadelen. De WTO zou dit soort afspraken kunnen verbieden, omdat ze andere landen uitsluiten van de markt. En niet alle technologie leent zich ervoor: als de kosten relatief hoog zijn, schrikken landen er nog steeds van terug. Er zijn meer dan honderd klimaatvriendelijke technologieën, maar honderd verdragen zouden het mondiale milieubeleid behoorlijk fragmentarisch maken. Door het ene verdrag kan het andere onuitvoerbaar blijken. En een afspraak kan negatieve neveneffecten hebben. Denk aan biobrandstoffen, die de biodiversiteit en de wereldvoedselsituatie onder druk zetten. De technologische verdragen moeten daarom wel in een internationaal verdrag op hoger niveau worden afgestemd, vindt De Coninck.

Een verhaal apart vormen de ontwikkelingslanden. Veel van die landen hebben geen geld, geen specialisten en geen wetgeving, zodat zij bij technologische afspraken buiten spel komen te staan. “Een overeenkomst waarin rijke landen beloven ontwikkelingslanden te helpen om de technologie toe te passen, kan dat probleem oplossen.” Zijn we hier dan toch aangewezen op het altruïsme van rijke landen? Nee, het kan wel degelijk uit eigenbelang, denkt De Coninck: “Als er een beter investeringsklimaat voor duurzame energie in Nigeria zou ontstaan, kan een land als Duitsland daar weer zonnepanelen afzetten.”

Laat jongeren meedenken

VU-student **Karin de Booi** lid nationale denktank

De nationale denktank is een initiatief van jonge wetenschappers met de bedoeling een brug te slaan tussen overheid, bedrijven en wetenschap. 21 Studenten en aio’s zochten uit hoe je consumenten verleidt om duurzaam om te gaan met energie. Op 14 december presenteerden ze hun eindrapport met adviezen.

Student-lid Karin de Booi (23): “Je kunt jarenlang het stand-by-verbruik van apparaten in je huis tegengaan, maar een slecht geïsoleerd huis doet dat allemaal teniet. De denktank wil consumenten daarom stimuleren tot grotere maatregelen. We keken waarom eerdere regels niet genoeg uithaalden en bedachten hoe het beter kan.”

Zo is er het energielabel voor woningen: dat moeten huizenverkopers sinds 2008 aan potentiële kopers tonen. Denktankleden deden bij makelaars alsof ze een huis wilden kopen. Toen ze naar het energielabel vroegen, wisten de makelaars er eigenlijk niets van. “En als we vroegen of de isolatie beter kon, raadden ze ons aan dat geld maar liever in de inrichting van het huis te stoppen.” De denktank adviseert nu dat verkopers hun huis vóór de verkoop verplicht twee trappes groener maken. De Booi: “Erg heftig inderdaad, maar om de klimaatdoelstelling van twintig procent energiebesparing in 2020 nog te kunnen halen, zijn zulke dingen nodig.”

Het zou natuurlijk mooier zijn als consumenten uit zichzelf groene keuzes maken. Ook daarbij kan regelgeving helpen. “Verplicht bedrijven om op verpakkingen van apparaten te vermelden hoe duur het verbruik is. Als je een aquarium wilt kopen en je ziet dat het vijftig euro per maand kost aan energie, denk je wel twee keer na. Hun portemonnee is de plek waar je mensen kunt raken.” «

www.nationale-denktank.nl

■ reageren?

Mail naar vumagazine@vu.nl.

ACTUEEL Opeens stond hij in de schijnwerpers: promovendus Marius Rietdijk die managers adviseert meer complimenten te geven.

ANITA MUSSCHE

FOTO: M&C/PETER SMITH

Slim persbericht over bonussen

Weinig verschil tussen collega's en honden, zo kopte het *Het Financieele Dagblad* op 15 oktober het bericht over het proefschrift van Marius Rietdijk (45). De organisatiepsycholoog beschrijft daarin onder meer een stappenplan waarmee managers het gedrag van hun medewerkers kunnen veranderen, zodat de resultaten en de sfeer in organisaties verbeteren. Rietdijks promotie kreeg veel media-aandacht. Dat had ongetwijfeld alles te maken met de kop boven het persbericht over zijn promotie: 'Hoge bonussen leiden niet tot beter presteren'. Dat trekt natuurlijk de aandacht in een tijd dat de bonuscultuur zwaar ter discussie staat. "In mijn proefschrift ligt daar niet de nadruk op", geeft Rietdijk toe. Toch hebben de media zijn boodschap goed overgebracht, vindt hij. De link die het *Het Financieele Dagblad* legt met

honden klopt bijvoorbeeld wel: het gaat over het conditioneren van gedrag. Dat conditioneren kan met complimenten, zo toonde Rietdijk aan. "Als managers het gedrag van hun medewerkers proberen te beïnvloeden doen ze dat voor tachtig procent van de tijd met aansporen, op ze inpraten. Dat werkt slecht. Belonen en straffen werken wel, maar daaraan besteden ze slechts twintig procent van hun tijd! Daarvan gebruiken ze tachtig procent voor bestraffen van ongewenst gedrag, terwijl straffen leidt tot een gehoorzaamheidscultuur, gebaseerd op angst. Dat gaat niet samen met innovatie en creativiteit. Managers zeggen vaak: 'Mensen zijn niet te veranderen.' Dat is niet zo. Je moet gewoon weten hoe je met ze om moet gaan." Om het effect van ingrijpen in de organisatiecultuur te kunnen meten, heeft Rietdijk een

Organisatiepsycholoog Marius Rietdijk

Interne moraal? Dat is zó

20ste eeuw 29 SEPTEMBER 2009
NRC HANDELSBLAD, Schinkel's forum

Schouderklopje werkt beter dan hoge bonus

1 OKTOBER 2009
HET PAROOL

Compliment beter dan bonus

2 OKTOBER 2009
PROVINCIALE ZEEUWSE COURANT

Compliment werkt beter dan een bonus

2 OKTOBER 2009 · BN/DESTEM · DAGBLAD VAN
HET NOORDEN · EINDHOVENS DAGBLAD

Bonus twistappel wetenschappers

8 OKTOBER 2009
DE VOLKSKRANT

Weinig verschil tussen collega's en honden

15 OKTOBER 2009
HET FINANCIËLE DAGBLAD

wat hij noemt bèta-achtige benadering. “Ik meet gedrag en ik meet productie. En productie moet je breed zien, het werkt niet alleen in een koekjesfabriek.”

Taart bij de koffie

De beste beloningen zijn niet hoge salarissen of bonussen. Complimenten of andere kleine beloningen voor de werknemers, zoals een avondje uit of taart bij de koffie, werken veel beter. Dit soort beloningen volgt namelijk direct op het goede gedrag. Rietdijk: “Door belonen voelen mensen zich vrij en zijn ze niet bang om een stapje extra te doen. Eigenlijk pleit ik voor een soort vrijheidsbeweging in Nederland.”

Behalve vrijheid voor de medewerkers levert de juiste manier van belonen de manager ook klinkende munt op. “Ik heb een producent van printplaten weleens honderdduizend gulden per jaar bespaard door afdelingshoofden meer complimenten te laten

geven, waardoor de productie steeg. Veel mensen vinden complimenten geven moeilijk. Ik vraag regelmatig aan werknemers hoeveel complimenten ze krijgen. Er was iemand die zei: ‘Ik werk hier 22 jaar en ik heb er tien gehad.’ Hij kon ze nog allemaal opnoemen.”

Complimenten geven is een gewoonte die je kunt aanleren, meent Rietdijk. Een compliment per dag uitdelen is al heel goed. Hij heeft zelfs de website plimenten.com in het leven geroepen om managers dat te leren. Daar kunnen ze complimententellers uit Japan bestellen. Op de site registreren ze hoeveel complimentjes ze geven en proberen dat op te voeren. Dat koppelen ze aan gewenst gedrag van medewerkers. Rietdijk kreeg ook wat negatieve reacties op zijn promotie. In het *Eindhovens Dagblad* kopte de opiniepagina: ‘Te veel onderzoek naar open deuren’. De schrijver vond dat de conclusies van Rietdijks onderzoek allang

bekend en dus overbodig waren. Op de blog van *De Telegraaf* verscheen een reactie van dezelfde strekking. Deels terecht, vindt Rietdijk, want dat belonen effectief is, is niet nieuw. “Maar tweederde van de bloggers op de Telegraafsite nam het voor me op. De meesten omdat ze het goed vonden dat ik het wetenschappelijk onderbouwde, de anderen omdat straffen in de werksituatie nog heel veel voorkomt, zelfs al is bekend dat belonen beter werkt. En negatieve reacties zijn ook aandacht voor mijn vrijheidsbeweging”, lacht Rietdijk. «

■ win een boek

Onder de snelste mailers verloot de redactie tien exemplaren van de gepopulariseerde versie van het proefschrift van Marius Rietdijk, *Gedragsverandering in organisaties: Hoe het beste van mensen gedaan te krijgen*. Uitgeverij Van Gorcum, 228 pagina's, € 36,95. Mail o.v.v. de boektitel naar vumagazine@vu.nl.

ACHTERGROND Afgelopen zomer opende Amsterdam Bright City op de Zuidas. Het is een multifunctionele ontmoetingsplek voor mensen die op de Zuidas werken en studeren. Een student en een bankemployee laten zien wat ze er doen.

DIRK DE HOOG

FOTO: M&C-VU/RIECHELLE VAN DER VALK

BUURTHUIS OP DE ZUIDAS

Dit is nu Amsterdam Bright City in de praktijk, zegt Annemarie van Doorn als ze haar gesprekspartner Somya Bouzaggou in het café ontmoet. “Ik heb je al verschillende keren gezien bij activiteiten van Bright City. Leuk je nu ook echt te spreken.” Somya Bouzaggou komt hier regelmatig. “ABC is voor mij de perfecte praktische aanvulling op mijn studie. Met de contacten en activiteiten van ABC kan ik me alvast oriënteren op mijn toekomstige baan. Er zijn bijvoorbeeld regelmatig bijeenkomsten waar je met jonge en gevorderde ondernemers kunt praten. Dit is de ideale ontmoetingsplek om je netwerk op te bouwen en inspiratie op te doen.” “Wij vinden het belangrijk dat onze medewerkers ook buiten de muren van hun kantoor kijken,” legt Van Doorn uit. “Gewoon op straat kom je niet echt met elkaar in contact. Dat moet je organiseren. Vandaar deze plek, waar je niet alleen kunt eten en drin-

ken, maar waar ook allerlei activiteiten plaatsvinden.” Er is een programmaraad waarin verschillende debat-instellingen zoals VU connected, de Rode Hoed en Felix Meritis vertegenwoordigd zijn. Maandelijks vindt het programma Filosofie op de Zuidas plaats, onder leiding van VU-filosoof Ad Verbrugge. Daar was afgelopen maand de bekende en omstreden islamoloog Tariq Ramadan te gast. Sinds kort wordt er elke vrijdagmiddag live een radioprogramma uitgezonden door de lokale omroep Salto.

Geen liefdadigheid

Van Doorn: “Wij doen hier natuurlijk niet alleen uit liefdadigheid aan mee. Onze mensen, jonge bankiers bijvoorbeeld die groepen studenten begeleiden, leren daar natuurlijk een hoop van. Bijvoorbeeld hoe je moet coachen en hoe in de samenwerking over allerlei problemen en ontwikkelingen wordt gedacht.” Samenwerken met andere instel-

De student

Somya Bouzaggou raakte betrokken bij Amsterdam Bright City doordat ze vorig jaar in de universitaire studentenraad zat. De derdejaars studente International Business Administration vond de openingsbijeenkomst van ABC in juli erg inspirerend. “We gingen in groepjes bij bedrijven op de Zuidas langs. Ik heb bij een groot advocatenkantoor uitgebreid over de bouwfraude-affaire gesproken.” Sindsdien doet ze mee aan verschillende activiteiten, zoals de Bid student challenge. Daarbij proberen groepjes studenten onder begeleiding van een professional van een Zuidas-bedrijf een businessplan van een ondernemer in een ontwikkelingsland te verbeteren. “Wij werken voor iemand die in Kenia molens maakt om maïs te malen. Dat is zo’n succes, dat hij geld nodig heeft om zijn bedrijf uit te breiden. Je moet wel met een onderbouwd verhaal komen om bij een bank geld te kunnen lenen.” Om het extra spannend te maken is het project opgezet als een wedstrijd. Bouzaggous groepje won niet, maar ze blijft zeker komen. “Sinds kort staat er ook een betaalbaar studentenmenu op de lijst”, vertelt ze enthousiast.

De bankemployee

Annemarie van Doorn is projectmanager duurzame ontwikkeling bij ABN Amro en stond aan de wieg van Amsterdam Bright City. “De bank en de VU hadden incidenteel wel contact met elkaar, maar we wilden meer structurele samenwerking. En niet alleen met de universiteit, maar ook met andere organisaties hier. We willen dat er op de Zuidas een echte community ontstaat die een toegevoegde waarde aan het gebied en de bedrijven geeft.” Ze hoopt dat Bright City ook invloed heeft op de gebouwde omgeving zelf. “We hebben de Green Business Club opgericht. We streven naar een echt duurzame Zuidas met CO₂-neutrale gebouwen en een prettige,

'Zullen we modeshows organiseren?', vraagt Somya Bouzaggou (links) aan Annemarie van Doorn.

groene inrichting van het hele gebied. Eigenlijk streven we naar een soort Zuidas-principes voor duurzaam ondernemen. Daar hoort ook bij dat je goed met je personeel omgaat, dus dat medewerkers met reflectie op hun werk bezig mogen zijn door in werktijd naar bezinningsactiviteiten te gaan."

Smart Work Center

Een van de poten van Amsterdam Bright City is het Smart Work Center dat bestaat uit zeventig flexibele werkplekken met secretariële ondersteuning en vergaderruimten. Die werkplekken zijn deels bedoeld voor medewerkers van bedrijven maar ook voor beginnende ondernemers die net zijn afgestudeerd. "Dat zijn vaak creatieve geesten die buiten de gebaande paden durven gaan. Die hebben we nodig voor werkelijk vernieuwende ideeën", aldus Annemarie van Doorn. Verschillende studentenorganisaties hebben de werkplekken inmiddels ontdekt. Zo heeft de vereniging van economiestudenten Aureus er een bestuursruimte. Ze organiseerden er al een succesvol seminar met diner over leiderschap. Ook de organisatie voor studenten in het vastgoed, Fresh, heeft bij ABC een vaste stek gevonden.

lingen kan bedrijven inspireren, vindt Van Doorn. "Mensen die al jaren binnen een bepaalde bedrijfscultuur werken, lopen de kans met een beperkte blik naar de wereld te kijken. Door te netwerken proberen we een nieuwe manier van werken te creëren."

Bouzaggou denkt dat deze benadering mensen van haar generatie erg aanspreekt. "Alleen veel geld verdienen inspireert me niet. Ik wil me breed ontwikkelen en met verschillende dingen tegelijk bezig zijn. Ik functioneer liever in een soort netwerk dan dat ik medewerker nummer zoveel van

een groot bedrijf ben." Amsterdam Bright City hoopt uit te groeien tot een echt bruisend buurtcentrum. "Binnenkort komen we met een evaluatie van de beginperiode. Dan ontstaan er vast ook allerlei plannen voor nieuwe activiteiten. Het moet verder groeien," zegt Van Doorn. Bouzaggou heeft al wel een idee voor iets nieuws. "Zullen we modeshows organiseren en workshops over hoe je je moet kleden bij sollicitaties?" Van Doorn moet er een beetje om lachen. "Hier is van alles mogelijk." «

www.amsterdambrightcity.nl

Een beetje spuug en je weet het

GEZONDHEID Van wie wilt u uw kans op kanker horen? Van uw huisarts? Of van een obscuur bedrijfje? (Of liever helemaal niet?) Hoogleraar Martina Cornel vindt dat we snel moeten kiezen.

RIANNE LINDHOUT

ILLUSTRATIE: GREET EGBERS

Stuur een beetje spuug op, stort vierhonderd dollar en twee weken later weet je het. Of je een verhoogde kans hebt op suikerziekte, hart- en vaatziekten of kanker, en wat je genoom vertelt over je aanleg voor overgewicht of verslaving, onvruchtbaarheid (bij mannen) en je geheugen. Het is maar een greep uit de lange lijst van eigenschappen die op *23andme.com* wordt voorgeschoteld, de site van een jong bedrijfje dat genetische tests verkoopt.

Is dit de manier waarop genetische kennis beschikbaar moet worden? Niet bepaald, vindt Martina Cornel, hoogleraar community genetics en public health genomics bij VU medisch centrum. “Het kan weinig kwaad als iemand laat uitzoeken of hij relatief snel dronken wordt. Geld verspillen is iemands eigen keus. Maar soms is het misleidend. Iemand die helemaal niet ziek is kan zich pillen laten aansmeren, zonder evaluatie vanuit de reguliere zorg.”

Het is dit doemscenario dat Cornel voor zich ziet als marktwerking in de zorg te veel ruimte krijgt. “Als we niet willen dat ondernemers het aanbod van genetische kennis bepa-

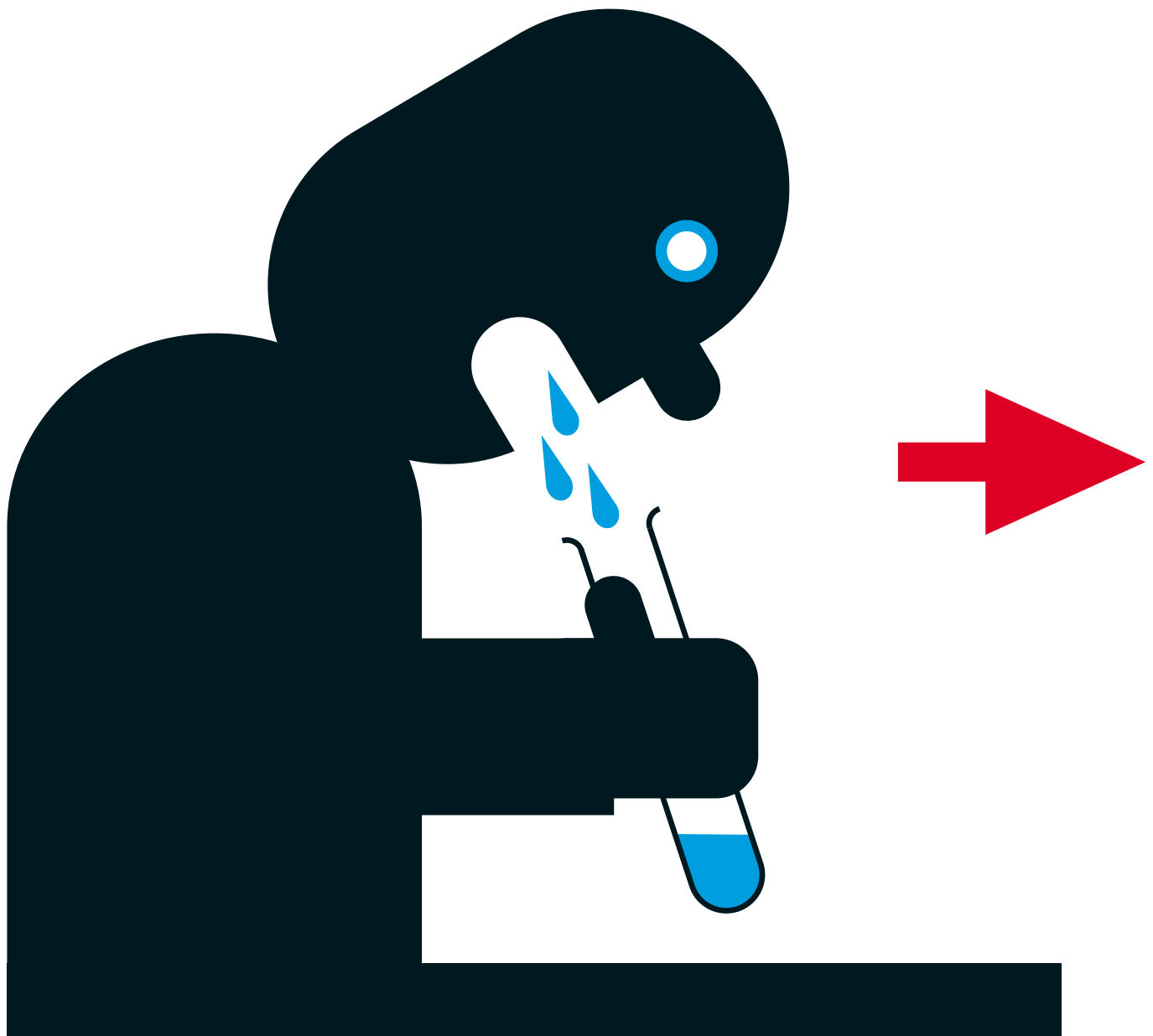
len, moet de centrale overheid zich afvragen welke voorspellende mogelijkheden nuttig zijn en die vervolgens beschikbaar maken.”

De kennis is er

Cornel zou het wel weten. “Huisartsen en verloskundigen moeten scholing krijgen over genetica. Stellen die kinderen willen, moeten dragerschapstesten kunnen laten doen voor ziekten als taaislijmziekte en sikkelcelanemie. Het is een gemiste kans dat de financiering voor kinderwensspreekuren waarin dit geregeld zou kunnen worden, niet rond komt.”

Frustrerend: de kennis is er, de spreekkamer is er, maar het ontbreekt aan afspraken over de vergoeding. “Huisartsen worden nu betaald voor het beter maken van mensen. Preventieve screening zit niet in het systeem. Voor zorgverzekeraars kan het wel degelijk interessant zijn, maar zij doen liever geen langetermijninvestering in een klant, omdat hij volgend jaar weer kan overstappen naar een concurrent.”

Toch heeft Cornel als voorzitter van de programmacommissie hielprikscreening van

het Rijksinstituut voor Volksgezondheid een groot succes geboekt. Sinds 2007 screent de hielprík bij pasgeboren baby's niet meer op drie, maar op zeventien ernstige ziekten. Voor de achttiende ziekte die mogelijk bij de hielprík wordt inbegrepen, taaislijmziekte, loopt een proef.

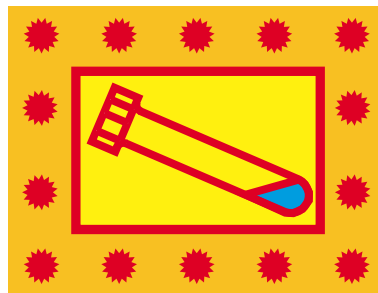
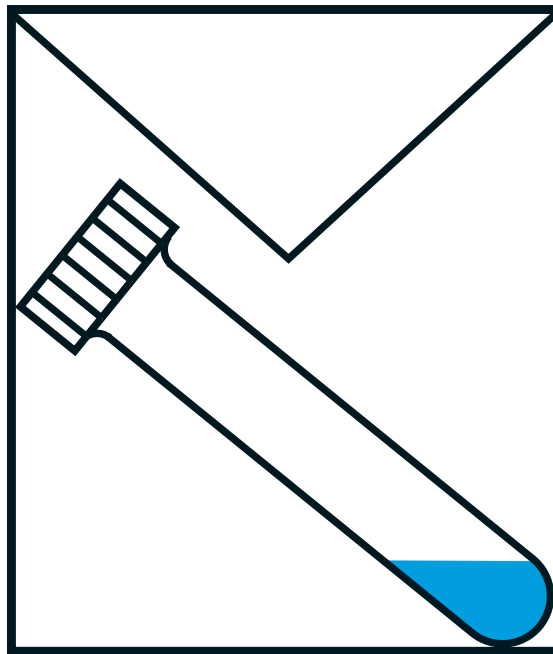
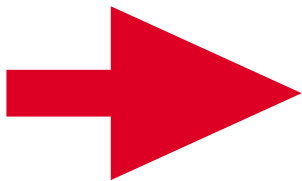
Als het aan Cornel ligt, krijgen mensen op latere leeftijd nog een 'hielprík', waarbij ze worden gescreend op bijvoorbeeld aanleg voor een colon carcinoom, een vorm van darmkanker die jaarlijks vierduizend levens eist in Nederland. "Wie dan verhoogd risico blijkt te lopen, kan bepaalde voedingsmiddelen gaan vermijden en regelmatig een controle krijgen."

Eigen schuld

Aanleg voor een te hoog cholesterolgehalte en hart- en vaatziekten komen ook in aanmerking voor screening. Kennis daarover heeft ook een keerzijde. Stel dat ik erachter kom dat ik die aanleg heb, dan knaagt dat toch aan me bij elk stuk slagroomtaart dat ik niet kan weerstaan? "Inderdaad, je eigen verantwoordelijkheid neemt toe als je dit

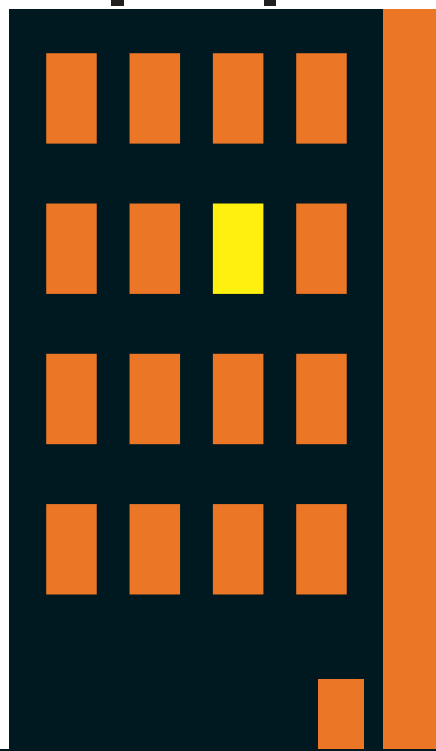
soort dingen weet", zegt Cornel. Screening zal niet verplicht worden, maar zodra zulke tests algemeen beschikbaar komen voelt het toch als 'eigen schuld' wanneer je iets krijgt dat je had kunnen voorzien en helpen voorkomen. Als een 37-jarige vrouw een kind met het syndroom van Down krijgt, beschouwen veel mensen dat tegenwoordig al als haar eigen keuze. Terwijl ze er natuurlijk alleen maar voor koos haar kind hoe dan ook te krijgen.

Een andere 'bijwerking' van beschikbare gentests is de interesse die levensverzekeraars ongetwijfeld zullen hebben in de uitslag. En: "Genetische kennis vergroot de kloof tussen hoog- en laagopgeleiden", geeft Cornel toe. "In de jaren negentig werden in bushokjes posters opgehangen om vrouwen met kinderwens te wijzen op het belang van foliumzuur om een open ruggetje bij het kind te voorkomen. Die werden drie keer zo vaak door hoogopgeleiden gelezen als door laagopgeleiden. En hoogopgeleiden ondernemen gemakkelijker actie als er in hun familie bijvoorbeeld veel mensen vroeg sterven aan kanker." »

Maar hoogopgeleid of niet: soms is het voor niemand simpel. Elke zwangere vrouw moet bij de verloskundige kiezen of ze haar kind laat screenen op het syndroom van Down. Als ze daarvoor kiest, krijgt ze te maken met een ingewikkelde kansberekening. Kiest een dertigjarige vrouw voor een aanvullende vlokcentest als de kans op Down 1 op 150 is in plaats van 1 op 900, zoals voor haar leeftijd gemiddeld is? Die vlokcentest geeft weer een half procent kans op een miskraam. “Denken in kansen is sowieso moeilijk, en de keuze of je een zwangerschap laat afbreken natuurlijk helemaal. Aan de andere kant: als je het kunt weten, mag je het niet geheim houden vind ik. Vrouwen die dertig jaar geleden een kindje kregen met een handicap, zeggen: Ik had het willen weten.”

Wie pakt het op?
Vanwege de ingewikkelde voors en tegens van toepassing van genetische kennis, vindt Cornel het belangrijk om er een maatschappelijk debat over te voeren. Ze is hoofdonderzoeker bij het Centre for Society and Genomics (CSG), dat genetica en de behoefte

Not done

Net als voor foliumzuur is er ook geen markt voor de simpele test die dragerschap van de bloedziekte sikkelcelanemie opspoot. Onder bijvoorbeeld Surinamers is tien procent drager. Twee dragers hebben 25 procent kans op een kind met de ziekte. Buiten Nederland is de goedkope test gewoon beschikbaar, maar in Nederland niet. Hier worstelt minister Klink met het gelijkheidsbeginsel: het is not done om bepaalde bevolkingsgroepen te screenen op ziekten die bij hen vaker voorkomen. De test zit nu wel in de hielpruk, maar daarmee zijn de jongvolwassenen van nu niet geholpen. Martina Cornel: “Klink wil mensen pas laten testen als hun verhoogde risico bewezen is doordat er al een familielid ziek is. Dus je zus moet eerst een ziek kind krijgen voordat jij je mag laten testen! Hij is niet goed op de hoogte.”

M&C/URECHELLE VAN DER WALK

Genetica-hoogleraar Martina Cornel was in oktober genomineerd voor de Societal Impact Award. Zie pagina 4: Vroom deelt prijzengeld

'De overheid laat het aan het veld over. Maar hiervoor is geen veld'

daaraan in de samenleving beter op elkaar wil laten aansluiten. "Uitleg is niet genoeg. Toen er tien jaar geleden veel commotie ontstond over genetisch gemodificeerd voedsel, zijn we erg geschrokken." Het CSG wil zorgen dat er debat komt vóórdat toepassing van kennis voor de deur staat. Geloven dat de markt het wel zal oplossen, weliswaar met wat minder ethisch besef dan de overheid, snijdt geen hout. De clou is namelijk dat 'de markt' geen dingen oppakt waaraan niemand geld kan verdienen. Neem het toevoegen van foliumzuur aan voedingsmiddelen, iets waar Cornel al jaren voor

strijdt en wat jaarlijks een paar cent per persoon zou kosten. Foliumzuur is zo goedkoop dat er geen marktpartij te vinden is die er belang bij heeft daar werk van te maken, "De overheid moet eraan trekken, maar die laat juist steeds meer aan het veld over. Maar hiervoor is geen 'veld'."

Natuurlijk weet Cornel dat veranderingen in de gezondheidszorg een lange adem vergen en dat één keer uitleggen niet genoeg is. "Als het publiek goed geïnformeerd is en na een brede discussie toch nee zegt tegen genetische kennis, dán kan ik me er misschien bij neerleggen. Nu krijg ik er de vinger niet achter of het onwil of onbegrip is. Moet ik het nog zeventig keer uitleggen, of willen mensen het echt niet?" <

■ WWW

- > society-genomics.nl. Onlangs stelde de Radboud Universiteit Nijmegen 25 miljoen euro beschikbaar aan het centrum.
- > rivm.nl/hieprisk

Zwemkampioen Marleen Veldhuis

‘Ik moest afmaken waar ik aan begon’

ANITA MUSSCHE

FOTO: AD VAN DEN BEEMT

Als kind had Marleen Veldhuis het altijd koud in het zwembad. “Dan zei ik tegen mijn moeder dat ik wilde stoppen met zwemmen. Dat mocht, maar ik moest wel het seizoen afmaken. Wij leerden thuis dat je altijd moest afmaken waar je aan begon. Mijn moeder wist ook wel dat het aan het eind van het seizoen weer zomer was en dat ik het dan niet koud meer had...” De meervoudig Europees en wereldkampioen en Olympisch kampioen komt uit een Twents gezin met zes kinderen. Hoewel haar vader haar overal naartoe reed, konden haar ouders niet permanent op de kant staan om haar te motiveren.

Iedere ochtend voor dag en dauw uit je bed om je tot het uiterste in te spannen, en meer dan 25 uur per week trainen, is dat leuk? “Dit leventje is heel gestructureerd, dat is lekker. Het is doelgericht, dat is ook lekker. En om heel goed getraind te zijn, dat voelt ook lekker. Mezelf verbeteren, winnen, leuke mensen ontmoeten, wedstrijden, trainingskampen in het buitenland... Ja, vrijdagochtend als je de hele week al getraind hebt, denk je heus weleens: nu zou ik wel lekker willen blijven liggen. Maar trainingen zijn heel duidelijk gerelateerd aan een doel. Dat maakt het makkelijker om er te zijn.

Iedereen vraagt me ook altijd of ik wel tijd heb voor vrienden. Iemand anders met een fulltime baan heeft toch ook tijd voor vrienden? Ik moet alleen wat meer discipline opbrengen. Als ik uitga en om één uur 's nachts naar bed ga, kom ik mezelf tegen op de training.”

Media-aandacht

Veldhuis nam nooit bewust de beslissing om topsporter te worden. “Ik zat gewoon op zwemmen, ik was niet slecht, maar ook niet heel goed. Ik was wel altijd fanatiek, wilde het goed doen. Dan ga je eens naar een toernooi. Bij de B-kampioenschappen werd ik 23ste, het jaar erop derde, dan volgen de A-kampioenschappen, de Overijsselse kampioenschappen en zo verder. En dan zwem je opeens de limiet voor het EK. Het is heel natuurlijk gegaan.”

Topsport betekent media-aandacht. Toen Veldhuis tijdens haar tweede Olympische Spelen in China geen individuele medailles veroverde op ‘haar’ sprintafstanden en ze dit jaar tijdens de wereldkampioenschappen in Rome ‘slechts’ een bronzen medaille won, werd er flink gespeculeerd over de vraag of ze de prestatiedruk wel aankon. Wat vindt ze daar allemaal van? “Zelf ben je altijd dezelfde, het is de buitenwereld die anders op je reageert als je goed of juist slecht presteert. Het is niet altijd

Marleen Veldhuis in zwembad de Tongelreep, Eindhoven: 'Dit leventje is heel gestructureerd, dat is lekker.'

CV 1979 geboren in Borne | 2001-2009 veelvoudig Nederlands, Europees en wereldkampioen vrije slag en vlinderslag, negen Europese records, acht wereldrecords | 2004 technische bedrijfskunde TU Twente, deelname Olympische Spelen Athene, Amsterdams sportvrouw van het jaar | 2007 Nederlands Sportvrouw van het jaar | 2008 Olympisch kampioen 4x100 m vrije slag in Beijing met Inge dekkker, Ranomi Kromowidjojo en Femke Heemskerk

makkelijk. Het is toch belangrijk wat anderen van je vinden. En als je keihard hebt gewerkt en hartstikke teleurgesteld bent omdat het niet is gelukt, is het natuurlijk niet leuk om dat te moeten uitleggen. Ik ben niet gaan sporten om entertainer te worden, maar dat komt er wel bij. Ik lees niet zo veel van wat er over me geschreven wordt. Ik probeer zo dicht mogelijk bij mezelf te blijven, dat werkt het beste.”

Master Economie

Zwemmen is niet het enige dat Marleen Veldhuis bezighoudt. Na haar studie technische bedrijfskunde in Twente begon ze, net toen ze zich in de absolute top zwom, in 2004 aan een master Economie aan de VU. Een meerjarenproject, maar

het eind is in zicht nu ze haar masterthese schrijft over de economische effecten van bewegen. “Door meer bewegen worden mensen gezonder ouder en verzuimen minder, maar ze krijgen bijvoorbeeld ook langer pensioen. Een leuk onderwerp omdat het praktisch is.”

Het afronden van de master heeft voorlopig nog geen consequenties voor de richting van haar leven. Dat ze 1 juni volgend jaar een baby verwacht, wat ze enkele weken na dit interview bekendmaakte, heeft natuurlijk wel consequenties. Maar toch: na de bevalling wil Veldhuis terugkeren op het hoogste niveau. ‘Als je een kind wilt én wilt pieken op de Spelen in Londen in 2012, is dit het beste moment om een kind te krijgen’, zei ze erover tegen het ANP. «

Stoep beter dan speelplaats

Om kinderen meer te laten bewegen is veiliger verkeer in de wijk belangrijker dan meer speelplekken en groen. Dat concludeert TNO-onderzoeker Sanne de Vries, die 26 november promoveerde bij VUmc.

Om gezond en fit te blijven moeten kinderen elke dag minstens zestig minuten bewegen. Het merendeel van de stadskinderen haalt dat niet, en een op de drie van hen heeft overgewicht. De Vries onderzocht het beweggedrag van 500 basisscholieren in tien stadswijken, met beweegdagboekjes

en geavanceerde stappentellers. In wijken met veel oversteekplaatsen bleken de kinderen drie tot vijf keer vaker naar school te lopen of te fietsen dan kinderen uit wijken met minder oversteekplaatsen. Ook fietspaden, trottoirs, parkeerplaatsen en rotondes kunnen het beweggedrag bevorderen. Vijf van de tien onderzochte wijken zijn inmiddels opnieuw ingericht. De Vries blijft de kinderen daar meten. Of zij meer zijn gaan bewegen door de wijkaanpassingen wordt bekend in juli 2010. (AM)

www.tno.nl/gezondewijk

Te dure IT-projecten

IT-projecten ontsporen vaak nodeloos. Budgetten worden overschreden of projecten komen krakend tot stilstand. Volgens Erald Kulk, die 18 november promoveerde, kunnen de risico's voor projecten veel beter gecaluleerd worden en moeten bedrijven sneller ingrijpen op het moment dat een project uit de bocht vliegt. Kulk ontwikkelde modellen waarmee ondernemers gecaluleerde risico's kunnen nemen, in plaats van lukrake beslissingen gebaseerd op onderbuikgevoelens. Een van de grootste problemen bij IT-projecten is de continu veranderende context. Er worden steeds nieuwe eisen gesteld aan

de te ontwikkelen software. Kulk, die zijn onderzoek voor een groot deel bij ABN AMRO uitvoerde, ontwikkelde onder andere een manier om te berekenen op welk punt een project geen nieuwe aanpassingen meer kan hebben. Tegen de verwachtingen in waren het niet de 'onvolwassen' bedrijven waarbij IT-projecten in de soep liepen. Juist kleinere organisaties wisten kosten en risico's van een project beter in te schatten. Grote organisaties hadden vaak te kampen met te veel mensen met hun eigen communicatielijnen. (NWO)

Zie www.nwo.nl, pers en publiek, nieuws.

Depressieve vrouwen

Vrouwen hebben twee keer zo vaak als mannen last van angst en depressiviteit. Vaak wordt gedacht dat dat komt door de combinatie van baan en gezin. Dat klopt niet, constateert sociologe Inger Plaisier, die 26 november promoveerde op onderzoek naar de relatie tussen werk en psychische gezondheid. Van een hoge werkdruk worden zowel mannen als vrouwen wel eerder depressief.

Werken lijkt positief voor de psychische gezondheid, vooral als je veel controle hebt over het werk, als je het zelf kunt

indelen bijvoorbeeld. Ook sociale steun, in de vorm van aardige collega's of een goede leidinggevende, draagt bij. Voor mensen die al leiden aan angst of depressie helpen deze dingen ook om aan het werk te blijven. Dat geldt trouwens bij elke vorm van ziekteverzuim.

Dat vrouwen geen angst of depressie oplopen door de combinatie van werk en zorgtaken wil niet zeggen dat ze niet gestrest zijn. Dat heeft Plaisier niet gemeent. (AM)

<http://dare.uvu.vu.nl> > Work and Mental Health

HARM DE BOER

Topschaatsers kiezen VU-pak

Geen Nike-pakken meer voor de Nederlandse schaatsers op Olympische Winterspelen in februari. Schaatsbond KNSB ziet meer toekomst in een pak dat momenteel ontwikkeld wordt met bewegingswetenschappers van de VU en aerodynamici van de TU-Delft. Schaatswetenschapper Jos de Koning mag helaas nog niets vertellen over het pak: "Alle communicatie loopt via de KNSB." Veelbelovend is het wel: "We zijn ervan overtuigd dat we bij de Spelen het snelste pak

hebben', zei KNSB-sportdirecteur Arie Koops in het *Algemeen Dagblad*.

Minder geheim is het nieuwe schaatspak van Adidas dat de bewegingswetenschappers voor marathonschaatsers van studentenvereniging Skits testten (zie foto). Rubberen strips op rug en billen moeten helpen tegen de lage ruggpijn die vaak ontstaat na het lange schaatsen in 'diepe zit'. Strips over de benen moeten de sporters een extra zetje meegeven. (RL)

Architecten bij de tijd

Negentiende-eeuwse architecten waren wél vernieuwend. Vaak wordt hen verweten dat ze nostalgisch waren. Architectuurhistoricus Petra Brouwer liet op basis van de handboeken uit die tijd zien dat dat beeld onjuist is. Dat architecten teruggrepen op bijvoorbeeld renaissance en gotiek was juist heel vernieuwend. Geschiedenis was een nieuwe wetenschap en ook de geschiedenis van de bouwkunst was nooit systematisch bestudeerd. Bouwen in de stijl van neogotiek of neorenaissance was daarom net zo vernieuwend als het experimentele bouwen in glas en staal, meent Brouwer, die eind oktober promoveerde. (AM)

Bas

Pas op voor de TomTom

Geluid trekt bijna altijd de aandacht, ook als het niet relevant is en we het proberen te negeren. Dit blijkt uit onderzoek van Thomas Koelewijn, die op 3 november promoveerde. Alleen als we iets zien dat belangrijker is dan wat we horen, heeft geluid dat effect niet. Zo kan het zijn dat we eerder op een blauw zwaailicht reageren dan op getoeter. Geluid levert belangrijke informatie op als er iets gebeurt dat je nog niet kunt zien, zoals het geluid van gierende banden om de hoek of achter je. De aandacht die we geven aan geluid, beïnvloedt echter wel wat we zien. Daardoor kan geluid storend en zelfs gevaarlijk afleidend zijn, bijvoorbeeld als een TomTom te vaak signalen afgeeft om te waarschuwen dat we te snel rijden. (AM)

<http://dare.uvu.vu.nl> > Audiovisual Attention in Space

Wandelende eiwitten

Het eiwit kinesine stapt letterlijk rond in onze cellen. Natuurkundige Sander Verbrugge heeft die voetstappen in kaart gebracht. Kinesine is een van de kleine motoreiwitten die celonderdelen, zoals chromosomen of bouwstoffen, binnen de cel transporteren. Het bestaat uit een dunne steel, met aan de ene kant de transportlading en aan de andere kant twee 'voetjes', maar dan honderd miljoen keer kleiner. De onderzoekers wisten verschillende kleurstoffen aan elke voet te binden en maten de afstand

tussen de stappen met fluorescentie microscopie methoden. Kinesine wandelt niet in één vloeiende beweging, maar pauzeert telkens even, ongeveer wanneer de ene voet de andere passeert. Bij brandstofgebrek wacht het eiwit staand op één voet op een nieuw brandstofmolecuul. De onderzoekers begrijpen nu beter hoe chemische energie gebruikt wordt voor transport in levende cellen. Verbrugge promoveerde in oktober. (AM)

www.pnas.org > search Sander Verbrugge

Het meisje, die

'Het meisje, die' is geen slordigheid, maar systematisch taalgebruik. Dat constateert Jenny Audring in haar proefschrift, waarop ze 13 november promoveerde. Voornaamwoorden verwezen altijd terug naar het geslacht van het zelfstandig naamwoord, maar Nederlanders kennen het verschil tussen mannelijke en vrouwelijke woorden niet meer. Men hoort nu vaak 'knoflook, dat lust ik niet', 'het meisje, die' of 'het boek: hij is uit'. Dat komt doordat er slechts twee lidwoorden zijn (de/het), maar drie voornaamwoorden (hij/zij/het). De spreektaal heeft daarvoor een nieuw systeem uitgevonden. Met 'hij' en 'die' verwijst men

naar levende wezens of telbare voorwerpen. Hoe individueler het woord waarnaar terugverwezen wordt, hoe vaker hij en die worden gebruikt. Zo is 'Ik vroeg mijn broertje of het meeding' voor de meeste sprekers onacceptabel. 'Het' wordt gebruikt voor stofnamen, ook als het eigenlijk om de-woorden gaat, zoals kleding, muziek of knoflook. Zij wordt alleen voor vrouwelijke personen gebruikt (en voor een enkele koe of kat). Het nieuwe systeem wint terrein: teenagers zeggen bijna dubbel zo vaak het boek hij/die dan sprekers van 60. (AM)

<http://dare.uvu.vu.nl> > Reinventing Pronoun Gender

Agressieve Alzheimer

De verhouding tussen twee biomarkers voorspelt hoe snel de ziekte van Alzheimer zich ontwikkelt. Dat ontdekte Maartje Kester van het Alzheimercentrum VUmc. Biomarkers zijn eiwitten in hersenvocht, die gebruikt kunnen worden om de ziekte van Alzheimer vroeg te kunnen vaststellen. De waarden van deze biomarkers zeggen iets over de mate van neerslag van eiwitten in de hersenen, en de schade aan hersencellen. Alzheimer verloopt

bij de ene patiënt sneller dan bij de andere. Hoe beter het verloop voorspeld kan worden, des te beter de patiënt en zijn omgeving zich daarop kunnen voorbereiden en maatregelen kunnen nemen. Daarnaast kan het onderzoek een belangrijke bijdrage leveren aan het begrijpen van de ziekte. Kester publiceerde haar resultaten in het tijdschrift *Neurology*. (RL)

www.neurology.org/cgi/content/full/73/17/1353

DE KWESTIE Jongens presteren slechter dan meisjes op de middelbare school. Het regende lezersreacties, toen neuropsycholoog Jelle Jolles daarop in *Trouw* commentaar gaf.

DIRK DE HOOG

Jelle Jolles (1949) is hoogleraar hersenen, gedrag & educatie bij de Faculteit Psychologie en Pedagogiek. Hij coördineert het onderzoeksprogramma 'Het lerende brein' dat onlangs 6,1 miljoen euro kreeg uit de aardgasbaten.

Jongens haken af

Alles moet talig zijn, omdat het merendeel van de leerkrachten vrouw is, zegt *Trouw*-lezer Cor Wijtvliet uit Drunen.

"Het onderwijs is de laatste decennia taliger geworden, in het basisonderwijs en in het voortgezet onderwijs. Dat ligt niet aan de vrouwelijke leerkrachten: de inhoud is veranderd. Op het gebied van taalvaardigheid lopen jongens achter op meisjes. Maar in bijvoorbeeld ruimtelijke oriëntatie lopen jongens juist voor. Het onderwijsaanbod is smaller geworden. Zo is er minder tijd voor gymnastiek gekomen. Daarin waren de meeste jongens beter dan meisjes."

Dat pleit voor gescheiden opleidingen voor jongens en meisjes, vindt ene Marcel uit Nijmegen.

"Dat zou een slechte aanpak zijn. Jongens leren van meisjes en andersom. Hun ontwikkeling loopt alleen niet volledig parallel. Daarom is het een optie om het klassikale systeem met leeftijdsgroepen wat losser te maken. Voor bepaalde vakken kunnen we functiegroepen instellen die zijn ingedeeld naar het niveau van de leerling. Dan zitten bij bepaalde vakken wellicht jongere meisjes bij oudere jongens en andersom. Aan de andere kant: de ook bij meisjes aanwezige 'natuurlijke talenten' in wiskunde kunnen dan beter tot ontwikkeling komen."

En meer mannen voor de klas, zoals lezer Wijtvliet suggereerde?

"Een mannelijke onderwijzer is een belangrijk rolmodel naast de vrouwelijke. Een achterliggend probleem is vooral de statusdaling van het beroep. Bijna niemand met een vwo-diploma kiest er nog voor, daardoor daalt het niveau. Jonge mensen moeten er weer trots op worden om voor het leraarsvak te kiezen. Ons onderzoeksprogramma zal hieraan veel aandacht geven."

Het geneuzel in werkgroepjes en projectjes is iets waar jongens strontziek van worden, schrijft G. Verhoef uit Almere.

"Daar zitten twee kanten aan. Het pedagogisch klimaat op school en thuis heeft tegenwoordig minder structuur. En juist die hebben vooral jongens nodig om goed te kunnen zien welke prioriteiten ze moeten stellen. Daarnaast blijkt dat veel kinderen en jeugdigen docenten en ouders nodig hebben ter inspiratie. Het nadeel van een te 'open' onderwijsaanpak is dat de leerlingen niet weten wat er van ze verwacht wordt. Hun brein is zich nou net op dat onderwerp aan het ontwikkelen, en dat kost jaren!"

Wat natuurlijk verzwegen wordt, is dat het probleem ligt bij allochtone jongens, oppert Marcel uit Den Haag.

"Daar ben ik het niet mee eens. Autochtone jongens scoren gemiddeld ook slechter dan autochtone meisjes. En er zijn veel allochtone meisjes die het prima doen. Gemiddeld scoren jongens slechter dan meisjes. Het mooie van veel nu lopend onderzoek is dat duidelijk wordt dat veel verschillen niet in steen gebeiteld zijn maar bepaald door de ontwikkelingsfase en de omgeving. Dat geeft de mogelijkheid al onze kinderen zich beter te laten ontwikkelen."

Waarom zo negatief? Waarom niet: 'hiep hiep hoera, vrouwenemancipatie niet meer te stoppen', zegt Frans uit Haarlem.

"Dat vind ik te makkelijk. Het is een groot maatschappelijk probleem en een probleem voor individuen. De schooluitval onder jongens is veel hoger dan onder meisjes. Die ligt echt ver boven de tien procent, met alle gevaren van dien zoals een hogere kans op crimineel gedrag. Jongens zijn in hun adolescentie minder goed in kiezen, en ook hun prestaties in het hoger onderwijs vormen een steeds groter probleem. Zowel jongens als meisjes moeten de kansen krijgen hun talenten optimaal te ontwikkelen." «

■ reageren?

Mail naar vumagazine@vu.nl.

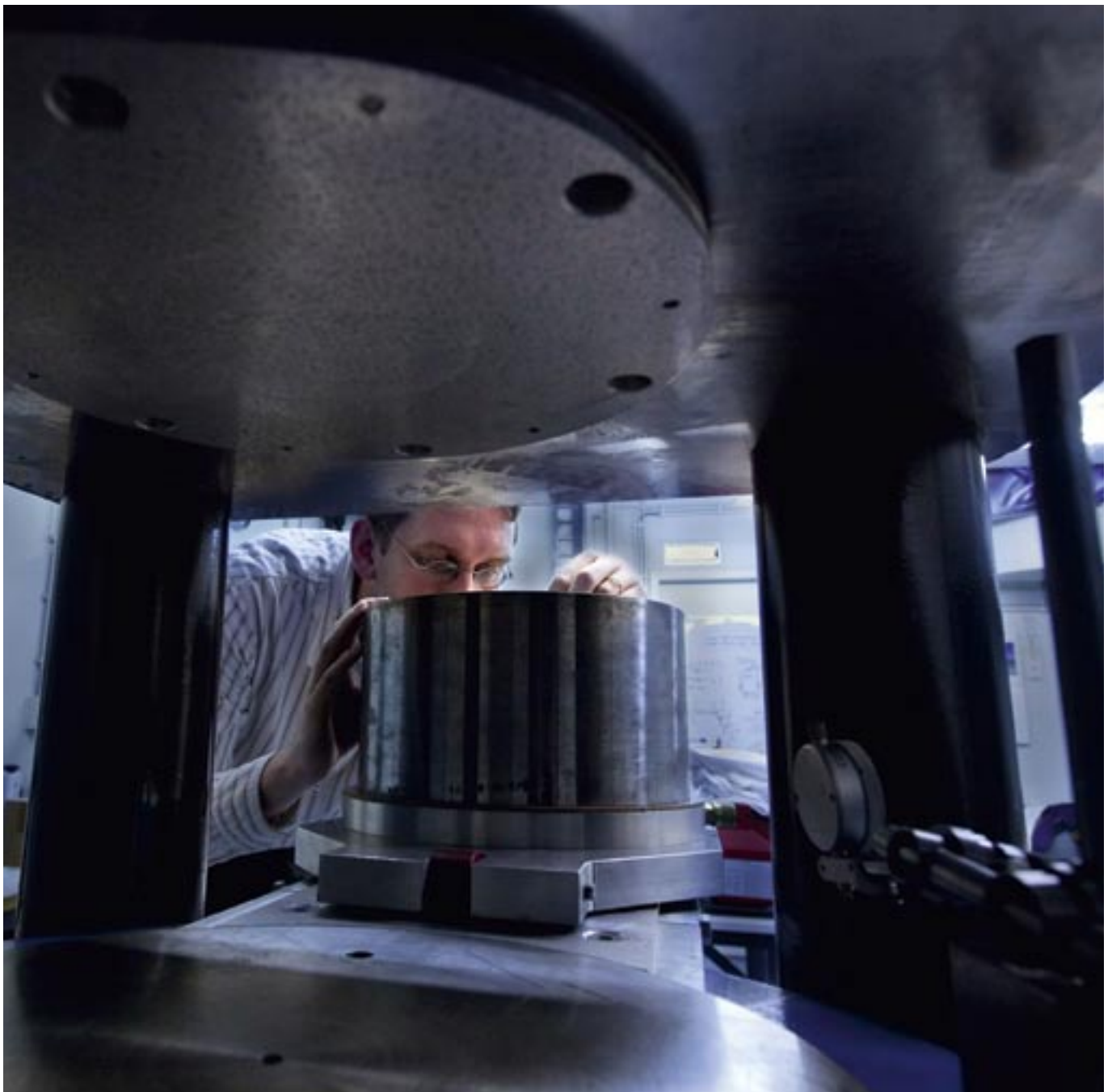
De ontdekking van de maan

ONDERZOEK Stenendeskundige Wim van Westrenen wil weten hoe de maan werd wat ze is. Hij stopt steenmonsters in een hogedrukkers en probeert zo het recept te achterhalen.

RIANNE LINDHOUT

FOTO'S: M&C-VU/PETER SMITH

Koop eens een taart en probeer te achterhalen hoe hij is gemaakt. Hoeveel eieren, hoeveel boter, of toch margarine? Hoe lang in de oven, en bij welke temperatuur? Dat is wat petroloog oftewel stenendeskundige Wim van Westrenen (36) en zijn zes medewerkers doen bij de Faculteit der Aard- en Levenswetenschappen. Niet met een taart, maar met de maan. En niet met een oven, maar met een hogedrukkers van »

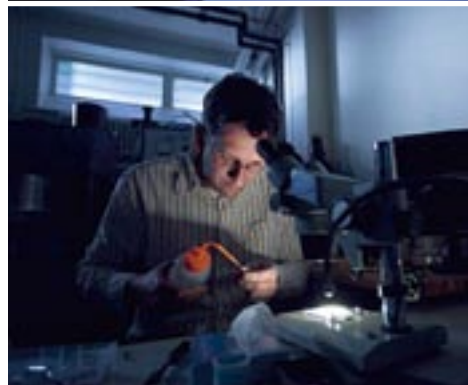
1500 kilo. In die pers stoppen de petrologen kleine monstertjes van gemalen steen. Bij een temperatuur van meer dan 1500 graden Celcius en een druk van 30.000 atmosfeer bootst het apparaat de omstandigheden na van vele kilometers onder de oppervlakte van de aarde en de maan. "De vraag is: welke gesteentesamenstelling moet ik bij welke temperatuur en druk smelten om zo een lava te maken die ik op een bepaalde plaats heb gevonden? Dan weet ik hoe de lava is ontstaan, dus hoe de omstandigheden binnen in de aarde of de maan waren tijdens de vorming." Via allerlei omwegen kunnen Van Westrenen en zijn collega's zo de geschiedenis van de maan ontsluiten.

Miljarden jaren afgekoeld

"Ons hogere doel is ontdekken hoe planeten in het algemeen en de aarde in het bijzonder zich gedragen vlak na hun ontstaan", legt Van Westrenen uit. De maan is interessant studiemateriaal, omdat haar vroegste geschiedenis vergelijkbaar is met die van de aarde, maar beter te onderzoeken. "De maan is al heel lang dood, er vinden geen grote aardbevingen en vulkaanuitbarstingen meer

'Die pers kan iedereen hebben, maar wat ik erin stop is uniek'

plaats. Zij is al miljarden jaren afgekoeld. De allereerste stenen op de aarde zijn door erosie en door blootstelling aan de dampkring grotendeels vergaan. Ze zijn ook nog vele malen gerecycled door terugmenging in de mantel van de aarde." De aardetaart is dus zo goed gekneet dat het recept lastiger te achterhalen is dan dat van de maantaart. "De maan is klein, dichtbij - dus we kunnen goede waarnemingen doen - en we weten er veel van. Met de beschikbare stenen, meegenomen tijdens de Apollomissies van de

jaren zestig en zeventig, die allemaal van het maanoppervlak komen, kunnen we toch veel te weten komen over de vroege ontwikkeling van haar inwendige."

Dat Van Westrenen zich bijna helemaal kan focussen op maanonderzoek en nog maar weinig onderwijs geeft, heeft hij te danken aan een subsidie van 1,1 miljoen euro in 2006. Die kreeg hij van de Europese wetenschapsstichting ESF. Vlak daarvoor kreeg hij de Vening Meinesz Prijs, waarmee wetenschapsorganisatie NWO hem tot de meest belovende jonge aardwetenschapper van Nederland benoemde. Van Westrenen moet even over zijn bescheidenheid heen

stappen als hij de vraag krijgt waarom hij zo uitblinkt. "Ik ben een generalist binnen de petrologie. Veel anderen kijken alleen naar de huidige samenstelling van mineralen, niet naar hoe ze geworden zijn wat ze zijn. Mijn groep is de enige in de EU die experimenteel onderzoek doet naar het inwendige van de maan. Ik denk dat dat aanslaat."

As van overledenen

Het is het ontdekken dat Van Westrenen een kick geeft. "En het is niet eens een heel duur apparaat waarmee we onze ontdekkingen doen. Het is vijftig, zestig jaar geleden ontworpen om synthetische

Wim van Westrenen

Stenen praten

Wim van Westrenen is niet zo iemand die als klein jongetje al een grote stenenverzameling had. Scheikunde was zijn favoriete vak op school. "In mijn scheikundeboek stond hoe kalksteengrotten ontstaan. Water loopt langs het kalksteen, kalk lost op en slaat weer neer; zo ontstaan de bekende druipstenen. Toen wist ik wat ik wilde: scheikunde met natuur combineren." Het werd geochemie in Utrecht. Op veldstudie kwam Van Westrenen erachter dat hij in het lab thuishoorde. "We moesten in Spanje bijvoorbeeld een geologische kaart van een gebied maken. Laten zien waar de breuklijnen lopen en zo. Maar als een breuklijn verdwijnt onder een akker, weet je niet hoe hij loopt en dan houdt het op. Ik vond dat onbevredigend. Daarom koos ik voor de experimentele petrologie." Steen is wel dood, maar vertelt een heel verhaal, zegt Van Westrenen. "Aardwetenschap wordt vaak gezien als doods en saai, maar het is juist heel dynamisch. Uiteindelijk willen we het systeem aarde begrijpen, daarin is alles met alles verbonden. Als bijvoorbeeld ergens in de aarde iets smelt, kan daardoor een vulkaan uitbarsten. De gassen die daarbij vrijkomen hebben weer invloed op de atmosfeer en kunnen zelfs de temperatuur op aarde veranderen. Toen in 1991 de Mount Pinatubo uitbarstte, is de hele aarde bijna een hele graad afgekoeld door het stof en gas dat in de atmosfeer terecht kwam."

diamant te maken, onder andere uit de as van overledenen." Als je koolstof maar flink samenperst en goed heet maakt, wordt het diamant. Koolstof is de basis van alle organische stoffen, dus in plaats van as kun je ook bijvoorbeeld pindakaas proberen. Dat is in de jaren vijftig ook gedaan om te bewijzen dat dit soort persen echt werkt. Heel mooi werd die diamant niet.

De duurste van de twee hogedrukpersen in de kelder kost 75 duizend euro. Vergeleken bij een elektronenmicroscopie die al gauw een miljoen kost, valt dat erg mee. "Die pers kan iedereen hebben, maar wat ik erin stop is uniek. Ik ontdek waarom honderd graden

warmer een verschil maakt." Monsters in de pers stoppen is geen dagtaak. "Hoe kom ik aan grafietbuisjes? Dat is een belangrijke vraag in mijn dagelijkse werk. We werken hier met zeven mensen, ik zorg dat zij alle materialen hebben. Het kost veel tijd om de juiste leveranciers te vinden en gunstig in te kopen. We hebben bijvoorbeeld harde, moeilijk te bewerken keramiek nodig als hulsjes voor onze monsters." Het redactiewerk voor het *Journal of Geophysical Research* neemt ook veel tijd in beslag. "Ik zoek voor twee, drie artikelen per maand reviewers en vel daarna het eindoordeel over de artikelen. Verder schrijven mijn eigen

mensen artikelen die ik becommentarieer. Veel lezen en nadenken dus."

Nee zeggen

Behalve dat de dag vaak te kort voor hem is - nee zeggen is niet zijn sterkste kant - heeft Van Westrenen het uitstekend naar zijn zin met zijn wetenschappelijke werk en alles wat erbij komt. Zijn lidmaatschap van de Jonge Akademie van de KNAW bijvoorbeeld, en de publiekslezingen die hij geeft. Afgelopen zomer verscheen het boek *Hoe werkt de aarde?* dat hij in zijn vrije tijd samen met Rob de Meijer schreef. "Ik vind het belangrijk om als fundamenteel wetenschapper steeds beter te worden in het uitleggen van mijn vak." Met De Meijer heeft Van Westrenen ook de revolutionaire theorie uitgewerkt dat de maan 4,5 miljard jaar geleden niet ontstond door een botsing met een ander hemellichaam, maar door een heftige kernreactie in de aarde. Dat is een knuppel in het hoenderhok. "Dat gekrakeel is leuk", vindt Van Westrenen. "Wetenschap komt alleen vooruit door discussie. Toen Rob bij mij kwam met zijn idee, merkte ik hoe vastgeroest ik was in de oude theorie. Rob is nucleair fysicus, het is goed om over de grenzen van je vakgebied heen te kijken."

Toch is er wel iets dat Van Westrenen frustrereert: "Ik ben hier in 2005 gekomen om de onderzoeksgroep op te zetten. In Nederland was nog nergens een hogedruklaboratorium als dit. Nu is het 2009 en we zijn nog maar half zo operationeel als zou kunnen. Binnen een jaar had ik klaar willen zijn, maar steeds zit er iets tegen. Een onderdeel van onze nieuwe pers was niet goed, kleine verbouwingen nemen veel tijd... Een van mijn promotoren heeft in vier landen zo'n lab opgezet, onvoorstelbaar!" «

■ win *Hoe werkt de aarde?*

Onder snelle mailers verloten we tien exemplaren van het boek *Hoe werkt de aarde?* ter waarde van € 42,50. Mail o.v.v. de boektitel uw adres naar vumagazine@vu.nl. Het boek is ook te bestellen via www.veenmagazines.nl.

COR VAN ZADELHOFF MOET KIEZEN

INTERVIEW Hoe staat vastgoedmagnaat Cor van Zadelhoff in het leven? Waar maakt hij zich druk om? VU-magazine legde hem een aantal dilemma's voor. Over de koning, de crisis en weten wat je wilt.

MARIEKE SCHILP

FOTO'S: BRAM BELLONI

Vastgoedmakelaar Cor van Zadelhoff (71) studeerde economie aan de VU en richtte in 1968 Zadelhoff Makelaars op. (Sinds 1993: DTZ Zadelhoff, een internationaal vastgoedmakelaarsimperium). Hij trad in 1983 terug uit de leiding en is sindsdien adviseur van het bedrijf. Hij is daarnaast onder andere commissaris bij Damen Shipyard en Rabo Vastgoedgroep, en adviseur bij Schiphol Real Estate en NS Poort. Van Zadelhoff woont met zijn vrouw op een landgoed aan de Vecht, met stalhouderij en poloveld, waar hij regelmatig de jetset van Nederland ontvangt.

"Je wilt het over dilemma's hebben, toch? Het dilemma in het zaken-doen is: je mag wel moed hebben, maar je moet ook voorzichtigheid betrachten. Moed mag niet vertaald worden in gokken, in te grote risico's nemen."

PECH OF EIGEN SCHULD?

"Als je moed hebt, maar geen vrees, ben je onverantwoordelijk. Nee, dat betekent niet dat een faillissement per definitie aan één persoon te wijten is. U noemt het voorbeeld van Kroymans Corporation. Achteraf kun je wel zeggen dat ook de banken dat autobedrijf de afgrond in hebben geholpen. Die zeiden: 'Wil jij de Cadillac importeren naar Europa? Hier, heb je driehonderd miljoen.' Dan gaat zo'n directeur met een overwinningsgevoel naar zijn grootaandeelhouder en zegt: 'Financiering helemaal rond, dus we kunnen aan de slag.' Maar het gaat erom: welke risico's loop je als het niet goed gaat? Een mens blijft toch altijd zelf verantwoordelijk."

"Inderdaad, de banken hebben gegokt met het geld van iedereen, ook van de gewone mensen. Maar laten we eerst even de koffie doen."

[Intermezzo. Van Zadelhoff gaat bij een medewerker informeren waarom zijn secretaresse er nog niet is. Zit ze in vergadering of zo? Nee, ze komt later - een sterfgeval in de familie.]

"De kleine mensen, ja. Nou, het dilemma blijft: verantwoordelijkheid nemen of niet. Daar hoort ook een zekere saaiheid bij. Bravoure en ondernemingslust spreken aan. Conservatisme minder. Maar als je gestaag doch conservatief doorgaat, groei je misschien minder hard, maar het gaat ook minder hard naar beneden."

[Intermezzo. Loopt weer even weg. De secretaresse is gearriveerd, en Van Zadelhoff gaat haar condoleren.]

"Dus nog even over het zakenleven: het probleem is dat het jaren goed gegaan is. Dus werden de voorzichtige jongens een beetje als imbeciel beschouwd: 'Jij bent leuk conservatief gebleven zeg, jij woont nog in een klein rothuisje.' Mijn vader zei: 'De hardste werkers wonen in de kleinste huisjes.' Mooi hè? Is er echt één voor de VU."

[Intermezzo. Van Zadelhoff roept naar zijn secretaresse: "Nog niets gehoord van X? Ik wil boven Amsterdam vliegen met hem, krijgt-ie letterlijk een helikopterview. En ik hoop dat we lekker laag kunnen vliegen, hartstikke leuk!"]

"Ja, dus zakendoen betekent elke dag dilemma's. Ook met het aannemen van mensen. Je hebt mensen in wie het gokken, het op de rand lopen, zit ingebakken. En je hebt het meer gedegen spul. Hoe ik ze herken? Daar heb ik wel strikvrAGEN voor. Dan vraag ik bijvoorbeeld op positieve toon: 'Ik neem aan dat jij ook in een groot huis wilt wonen...?' Dus ik geef het een beetje gemeen aan. Maar als ze ja zeggen, weet ik wat voor vlees in de kuip heb."

"Nee, zelf ben ik nooit zo in de verleiding gekomen. Het vak make-laardij is in principe risicoloos - je werkt voor een ander, die neemt risico's en ik krijg gewoon mijn commissie. Of mijn consultancyfee. Je hebt wel grote verantwoordelijkheid, anders komen je klanten niet terug, maar dat heeft niets met echte risico's maken."

REPUBLIEK OF KONINGSHUIS?

"Het Koningshuis. Dat heeft zo'n enorme public relations. Als je in het buitenland kunt zeggen: onze koning komt. Fantastisch! Hij moet wel onbesproken blijven ja, maar dat heeft toch helemaal niets te maken met vastgoed in Mozambique of waar dan ook? Al wil hij op een onbewoond eiland gaan zitten. Psychologisch had het natuurlijk wel handiger geweest voor het land als hij een huis op Bonaire had genomen. Dan sla je twee vliegen in één klap. Want je moet kijken naar de consequenties: stel er gebeurt in Nederland een ramp, en de koning is op vakantie. Dan moet hij wel snel hier kunnen zijn..."

[Er klinkt luid paardengehinnik. De ringtone van het mobieltje van Van Zadelhoff. "Wat? Zit hij nu al in het vliegtuig? Nou, dan is ie er zo. Ga er maar vast heen..."]

NU OF LATER?

"Jij schrijft voor de VU, dus voor die jonge mensen die net van school af komen. Een van de grootste dilemma's waar jonge mensen mee zitten is: wat ga ik worden? Wil je heel hard werken om vooruit te komen, of zeg je: ik hou van voetballen, van uitgaan, en ik werk om de bakker te kunnen betalen. Dilemma's horen er te zijn in je leven. Als ze er niet zijn, leef je bij de dag."

"Zulke mensen zijn er ook, en op hun veertigste kankeren ze dat ze geen leuk leven hebben, dat ze amper een vakantie kunnen betalen. "Dus het is heel belangrijk voor jongeren om zich af te vragen: ben ik bereid om uit te zoeken wat ik het leukste vind? En om hard te werken voor later? Als je dat niet doet, is het luiigheid. Beroepskeuzetesten en zo, met alle respect, dat is verantwoordelijkheid naar een ander schuiven. Je laat je toch niet zeggen wat je het leukste vindt? Dat moet je toch zelf uitvinden?"

"Wanneer je overweegt bankier te worden, is het zaak om met een aantal bankiers te gaan praten. En als je makelaar wilt worden maar niet precies weet wat het inhoudt, bel je Cor van Zadelhoff en vraag je: 'Zou u mij kunnen adviseren met wie ik daar eens over kan praten, en uiteraard het liefst met u...' Ik heb elke vrijdag hier een soort spreekuur, een half uurtje krijgen ze."

"Jonge mensen moeten bovendien iets opzij leggen: als je nu duizend »

'Je hebt mensen die bij de dag leven: die kankeren op hun veertigste ze dat ze geen geld hebben'

euro spaart, heb je in de toekomst vijftig euro per jaar waar je niks meer voor hoeft te doen. Zo heb ik het zelf bedacht toen ik vijftien, zestien jaar was. Centjes maken onafhankelijk. Ik zag mijn ouders hard werken op de boerderij en dacht: wat jammer nou dat ze niet wat geld hebben. Ze waren wel spaarzaam, maar sparen was gewoon onmogelijk met hun bedrijf.”

ZUIDAS OF MANHATTAN?

“Dat zijn onvergeloofbare grootheden. Ik denk dat de Zuidas een heel mooi gebied kan worden, als we maar ongelooflijk denken aan de mixture wonen, werken, pleisure. Heel jammer is dat de parterres van al die kantoorgebouwen nu niet opgevuld kunnen worden, behalve dan kennelijk met horeca. Dat geeft een dood gevoel. Meer bewinkeling is erg belangrijk. In Amerika is men er ook...”

[Weer paardengehinnik. Volgt een indringend gesprek, waarin Van Zadelhoff zijn gesprekspartner het boek De Vastgoedfraude aanraadt. “Dat moet je beslist even lezen, dan zie je hoe makkelijk het ze is gemaakt om geld achterover te drukken.”]

MULTITASKEN OF CONCENTREREN?

“Vakmanschap vraagt concentratie. Natuurlijk moet je ook belangstelling hebben voor politieke en maatschappelijke vraagstukken, al was het alleen maar omdat die vaak invloed hebben op je vakgebied. Maar ik geloof niet in een baas die minder verstand heeft van het vak dan zijn ondergeschikten. Je kunt moeilijk mensen controleren als je niet precies weet waar ze mee bezig zijn.”

KRAKEN OF ANTIKRAAK?

“Kraken is anarchisme. Ik heb geen begrip meer voor de motieven van de krakers van vandaag. Toen er absolute woningnood was, kon ik me er nog iets bij voorstellen. Maar als eigenaren hun eigendomsrecht misbruiken is het niet aan de andere burger om dat een halt toe te roepen, maar aan de overheid. Dat moeten B&W in Amsterdam ook begrijpen.”

TILMANT OF TABAKSBLAT?

“Nou, Morris Tabaksblat heeft ons met zijn bestuurscode wel aan het denken gezet. Het is de waanzin ten top dat iemand vijftien commissariaten de baas zou kunnen. Mede daardoor heeft het toezicht de laatste jaren zo enorm gefaald. Tabaksblat was de eerste die doorhad dat we dat moesten beperken.

“Wat er bij Tilmants ING fout is gegaan, is de te snelle wisseling van de wacht. Zo'n bedrijf is een grote zeetanker, die kun je niet zomaar van koers laten wijzigen. Maar om nu te zeggen dat bestuursvoorzit-

ter Michel Tilmant in zijn eentje verantwoordelijk is voor de problemen bij ING, vind ik moeilijk. Die andere vijf bestuursleden hebben er ook bij gezeten... Als je het ergens niet mee eens bent, moet je je mond open doen. En dat gebeurt te weinig, uit angst voor de carrière. “Ik heb hier wél mijn mond open gedaan, hè. *[Houdt het boek De Vastgoedfraude in de lucht.]* Ik heb deze fraude al tien jaar geleden aan de kaak gesteld. Of ik daarmee risico heb gelopen? Wat dacht je? Ik kon tien jaar lang geen zaken doen met Philips Pensioenfondsen! En toen ik dat aan de kaak stelde, werd het eerst nog beschouwd als kinnessinne. Dat staat letterlijk in dit boek.”

SPREKEN OF ZWIJGEN?

“Je moet ruggengraat hebben. Ook als je maatschappelijk onrecht ziet, moet je je mond open doen. Als je dat niet doet, ben je haast medeplichtig. Dat geldt ook voor journalisten. Het verschoningsrecht voor journalisten is een heilig goed. Doch, als een journalist maatschappelijk ondermijnende gegevens kent en dat laat doorrotten, is hij medeplichtig. Hij moet dan ook strafbaar zijn. Het draait allemaal om eerlijkheid. Dat is nog zo'n slogan van mij.” *Draagt luid en plechtig voor:* “Het is ook zâkelijk verantwoord om eerlijk te zijn.” *Triomfantelijk:* “Mooi hè? Daarvoor hoef je geen VU-beginselen aan te hangen, dat geldt voor iedereen.”

AMSTERDAM OF LOENEN?

“Waarom wonen wij aan de Vecht? Omdat het dicht bij Amsterdam is. Iedereen meet het toch daaraan af: op hoeveel minuten woon ik van Amsterdam?”

AANMEREN OF AFMEREN?

“Toen ik in New York was om het vierhonderdjarig bestaan te vieren, en met mijn lemmeraak om het Vrijheidsbeeld voer - dat was *thrilling*. Maar na drie weken is het ook weer heerlijk om thuis langs mijn paarden te lopen. Ik bedenk op reis de leukste dingen voor het thuisfront. Ik ben in New York, bezoek een architect, kom daar in een oud fabriekspand, en denk: goh, zo kun je van de oude Renaultgarage bij het Amstelstation ook wat moois maken. En kijk eens hoe het er nu bij staat! Mijn vriend Dijkhuis en ik zijn hier toch echt creatief bezig geweest. Restaurant Dauphine heeft elke dag vijfhonderd couverts, niet te geloven. Daar stond een dooie kist, op een dood plein, en die kist heeft het hele plein omhoog gehaald. Waar of niet? Daar is niks tegenin te brengen hoor.” «

Het boek *De Vastgoedfraude*, waarnaar Van Zadelhoff verwijst, is geschreven door Vasco van der Boon en Gerben van der Marel, journalisten voor *Het Financieel Dagblad*. Uitgeverij Nieuw Amsterdam, 2009.

Podiumbeest in de aula

Alleskunner **Ellen ten Damme** komt optreden in de aula van de VU. Ad de Ruyter, de directeur van Cultuurcentrum Griffioen die onlangs met pensioen ging, beveelt haar warm aan.

AD DE RUYTER

Ellen ten Damme, de zangeres, Ellen ten Damme, de sexy stoere vrouw, Ellen ten Damme, de circusartiest, het podiumbeest. Ellen is een alleskunner: ze componeert, arrangeert, schrijft, danst, bespeelt diverse instrumenten en bovenal: ze zingt. Schijnbaar moeiteloos jongleert ze op het podium met al haar talenten.

Afgelopen zomer trok ze in Carré wekenlang volle zalen met de show *Cirque Stiletto*, een musicalachtig programma waarin ze werd omringd door acrobaten, dansers, entertainers en muzikanten. In een dergelijk gezelschap komt haar talent voor show goed tot z'n recht. Het was al traditie dat ze haar concerten op haar handen lopend begon. Zo ook enkele jaren geleden, toen ze een eerdere show *Von Kopf bis Fuss* speelde in de Griffioen, het cultuurcentrum van de VU. In dat programma zong ze voornamelijk Engels- en Duitstalig repertoire van Nina Hagen, Dietrich, Brecht en eigen werk. Meer dan tien jaar heeft ze in de shows van Udo Lindenberg in Duitsland gewerkt, waar ze veel opzien baarde met het 'Skandal-lied' *Plattgefickt*. De laatste jaren is ze steeds meer te zien in Nederland. Ook buiten de theaters als topper in het reizende theaterfestival De Parade, proeftuin voor nieuwe programma's.

Nooit truttig

Het nieuwe programma heet *Durf jij?* en daarin slaat Ellen een nieuwe weg in. Ze is voor dit programma een samenwerking aangegaan met de Nederlandse dichter Ilya Leonard Pfeijffer: hij de teksten en zij de muziek. Pfeijffer levert wat Ellen vraagt: teksten die nooit truttig, wollig of voorspel-

baar zijn. Ellen creëert de muzikale arrangementen, een beetje rock 'n' roll, een beetje Jacques Brel, een beetje Dietrich en Hagen. De recensenten zijn het er allemaal over eens: teksten en muziek kloppen verrassend goed. Zelf zegt Ellen over haar voorstelling: "Een mix van The White Stripes en Boudevijn de Groot; een voorstelling over een rock 'n' roll leven versus een burgerlijk bestaan." Ellen ten Damme ten voeten uit. Dat ze nu na drie Engelstalige cd's en jaren Duitse tournees overgestapt is op haar moerstaal is niet zo gek als het lijkt. Met haar kleinkunstopleiding, haar studie Nederlands en haar ongelofelijk soepele stem kan Ellen in het theater alle kanten op. Onlangs kwam haar eerste Nederlandstalige cd uit met dezelfde titel als de voorstelling. Ik ben meteen op de fiets gesprongen: Ellen op cd is heel mooi, Ellen in het theater is een belevenis!

Als directeur van de Griffioen mocht ik jarenlang artiesten boeken voor studenten en medewerkers van de VU. Het doet me groot plezier bij mijn afscheid Ellen ten Damme te mogen presenteren in de VU-Aula. Ellen wordt begeleid door Jan van Eerd op vibrafoon, drums en percussie en haar vaste gitarist Robin Berlijn. Zelf speelt Ellen afwisselend gitaar, viool en piano. «

■ win kaarten

Ellen ten Damme geeft woensdag 10 maart een voorstelling voor VU-medewerkers. Wij mogen 25 setjes van twee kaarten verloten onder snelle e-mailers. Mail uw naam en adres naar vumagazine@vu.nl, met 'Ellen ten Damme' in de onderwerpregel.

‘Als Mulisch tien jaar dood is, leest niemand hem meer’

Wat:
Huisbezoek Herman Koch

Want:
Studenten steken een hoop op van een echte schrijver

MARGRIET TOONEN
FOTO'S: PETER VALCKX

Zullen we gewoon ‘je’ tegen elkaar zeggen? Herman Koch zet de toon voor de middag die twaalf studenten Nederlands en literatuurwetenschappen, hun docent Jacqueline Bel en VU-huisschrijver Christine Otten bij hem in de huiskamer doorbrengen.

Koch is de derde schrijver die de derdejaars studenten Nederlandse taal en cultuur bezoeken als onderdeel van het vak moderne Nederlandse letterkunde. De groep is ook al bij Mensje van Keulen en Oek de Jong geweest; Ramsey Nasr volgt nog. Otten heeft de bezoeken georganiseerd en gaf vooraf een college over de schrijvers.

Student Nederlands Irma Bluijs is benieuwd naar het schrijfritme van Koch. “Ik schrijf iedere dag, ik wil een beetje in mijn verhaal komen. Ik schrijf alleen niet heel veel. Vandaag heb ik een spijbeldag. In het weekend spijbel ik af en toe ook, of kijk ik mijn werk na. Het helpt ook als ik eerst een biertje drink en daarna naar mijn werk kijk. Dan bekijk je het toch anders! Ik probeer erin te komen door de laatste drie of vier pagina’s van de dag ervoor te verbeteren. Omdat ik een heel slecht geheugen heb, denk ik soms: wat goed! Heb ik dat geschreven?!”

Koch heeft San Pellegrino en roomsoesjes geserveerd op een dienblad waarop ‘Goesmorges’ is geleverd. Een herinnering aan het tv-programma *Debiteuren/Crediteuren* van Jiskefet, waarin hij Jos speelde. Toch ziet hij zichzelf vooral als schrijver. “Het verzinnen en schrijven van

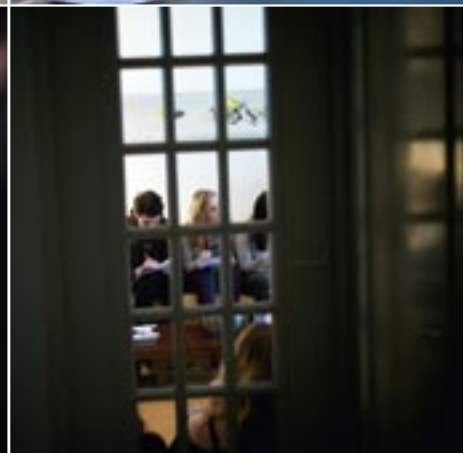
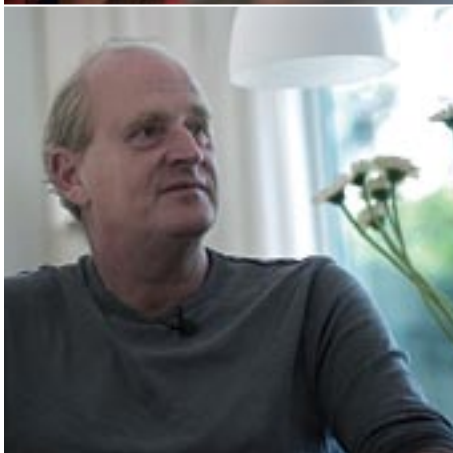
dingen is toch mijn basis.” Hij schreef onder andere de boeken *Red ons*, *Maria Montanelli*, *Odessa Star* en de bestseller *Het diner*, waarmee hij in oktober de NS-publieksprijs won.

Best wel potentie

Evelien Boer wil weten waar het succes van *Het diner* aan te danken is. Het boek gaat over vier ouders die te weten komen dat hun kinderen een ernstig misdrijf hebben gepleegd. Tijdens een diner in een chic restaurant proberen ze een oplossing te bedenken voor de situatie. “Voordat het gepubliceerd werd, dacht ik dat het best wel potentie had”, begint Koch. “Maar aan zó’n groot succes durfde ik niet te denken. Mijn

‘Wat goed! Heb ik dat geschreven?!’

uitgever heeft absoluut een rol gespeeld. We hebben samen een plan gemaakt om het boek te promoten, waarna de uitgever bijvoorbeeld zorgde dat ik met mijn boek in tv-programma’s terechtkwam.” Het scheelde trouwens niet veel of de roman had een ander einde gekregen. “Een van de hoofdpersonages, de veelbelovende politicus Serge Lohman, zou zijn afgetreden”, zegt de schrijver, “Uiteindelijk heb ik niet voor dat einde gekozen, omdat het gewoon niet werkte. Als een politicus aftreedt, dan lijkt dat een heel nobele daad. Maar eigenlijk is

het het summum van egoïsme. Ze doen het alleen maar om hun eigen huid te redden, om te voorkomen dat ze chantabel worden.”

“De schrijvershuisbezoeken zijn een soort practicum”, zegt Jacqueline Bel, hoofddocent moderne Nederlandse letterkunde.

“Studenten Nederlands, die normaal gesproken ‘met een boekje in een hoekje’ zitten, kunnen zo hun literatuurwetenschappelijke kennis toetsen en vaardigheden op het terrein van interviewen en rapporteren oefenen. Ze komen in contact met de praktijk van de schrijver.” Inderdaad: het ene moment aaien studenten de grijze kat van Koch, het andere moment bekijken ze het manuscript van zijn volgende roman *Zomerhuis aan zee*.

Zo mooi mogelijk

“Ik vind Herman Koch een grappige en sympathieke man”, zegt student Roos de Vries. “Ik leer door deze bezoeken dat iedere

schrijver een eigen werkwijze en stijl heeft. Koch is anders dan andere schrijvers. Hij vindt vooral de leesbaarheid van zijn boeken belangrijk, terwijl de meeste Nederlandse literaire schrijvers het zo mooi mogelijk schrijven vooropstellen.”

Koch moet weinig hebben van wat zijn Nederlandse collega’s schrijven. “Als Harry Mulisch overlijdt, dan leest na tien jaar niemand zijn werk meer. Nederlandse romans hebben over het algemeen nogal de neiging om een beetje streekromanachtig over te komen. Daarom scoren Nederlandse boeken ook niet goed in het buitenland. Ik heb veel meer met de Amerikaanse schrijver Tobias Wolff en de Canadese schrijfster Alice Munroe.”

August de Feniks, student Nederlands en filosofie, vindt de schrijversbezoeken inspirerend. “Bij Herman Koch was ik vooral geïnteresseerd in de manier waarop hij

zichzelf in de Nederlandse literatuur plaatst. Hij zet zich af tegen het provincialisme in de Nederlandse literatuur en tegen de historische roman. Wat hij belangrijk vindt is authenticiteit. Ik heb het idee dat zijn literaturopvatting terug te vinden is in zijn werk, doordat hij dingen beschrijft die nu in de Nederlandse samenleving voorkomen, zoals jongeren die happyslappen en filmpjes plaatsen op YouTube. Zo probeert hij een beschrijving te geven van de hedendaagse samenleving met zijn hedendaagse problemen.” Zo te horen komt het wel goed met het werkstuk dat *De Feniks* nog moet schrijven over de schrijversbezoeken. «

Margriet Toonen studeert journalistiek aan de Fontys Hogeschool Journalistiek in Tilburg.

MET DE BUL OP ZAK > Aardwetenschappen. Op de VU kun je veel opleidingen volgen. Inmiddels staan er meer dan 40.000 alumni in het adressenbestand. Waar komen ze terecht na hun studie?

ANITA MUSSCHE

FOTO'S: MARIJN ALDERS

Rinse Jansch
28, afgestudeerd in 2005

Waar werkt u? “Ik ben adviseur geofysica bij Fugro Ingenieursbureau. Als geofysicus probeer je zonder graven de bodem en wat erin zit zichtbaar te maken, met bijvoorbeeld elektromagnetische en seismische golven. Veertig procent van mijn tijd ben ik buiten bezig met veldwerk: in Nederland, maar ook over de hele wereld.”

Hebt u dat zo gepland? “Bij het olie- en gasservicebedrijf waar ik werkte kon ik niet doorgroeien. Bij Fugro kon dat wel. Uiteindelijk wil ik graag seismische interpretatie en geologische evaluatie van olie- en gasvelden gaan doen. In de offshore Nijldelta heb ik dat al eens gedaan. We moesten bepalen waar een nieuw booreiland moest komen. Na vijf dagen vertrok de geoloog en stond ik er alleen voor. Maar het is goed gegaan.”

Komt u nog op de VU? “Ik heb laatst tijdens de cursus studie en loopbaan iets over mijn werk verteld. Bachelorstudenten kunnen dan gerichter een master kiezen.”

Wat zijn de leukste studierinneringen? “Het veldwerk was altijd geweldig, maar op de VU zijn dat de borrels op woensdag en donderdag in A-001. Je kon zo vanachter je computer op de bank een biertje pakken, tosti's en soep eten en tot laat in de avond doorgaan.”

Hebt u nog vrienden uit die tijd? “Twee van mijn beste vrienden ken ik van de VU. Daar ga ik ook mee op vakantie. We hebben wel last van beroepsdeformatie. Zo kunnen we tijdens het zeilen in Griekenland tegen elkaar zeggen: ‘Hé, kijk eens wat een mooie *fining upward* sequentie.’”

Coen van Pruissen
29, afgestudeerd in 2006

Wat voor werk doet u? “Ik ben leraar aardrijkskunde op het Berlage Lyceum in Amsterdam. Onwijs leuk, maar zwaar. Elk uur is anders. Het is heel boeiend om leerlingen te zien groeien tot jongvolwassenen en om het licht aan te zien gaan als ze het opeens begrijpen. In februari rond ik mijn eerstegraads lerarenopleiding aan de VU af.”

Is dat altijd uw droom geweest? “Als je vijf jaar geleden tegen me had gezegd: ‘Jij wordt docent’, had ik je raar aangekeken. Ik was materiaalspecialist bij het Archeologisch Diensten Centrum, gespecialiseerd in door de mens gebruikte natuursteen. Helaas kreeg je zo weinig tijd voor een onderzoek dat ik er mijn ei niet kwijt kon. Ik wilde een verhaal vertellen, kennis overdragen.”

■ waar zijn onze alumni aardwetenschappen?

De VU heeft een aantal alumni uit het oog verloren. Kent u een van de onderstaande alumni, wilt u hen dan vragen hun juiste gegevens door te geven?

Dat kan via het aanmeldingsformulier op www.vu.nl/alumni of via een e-mail naar alumni@vu.nl. Tussen haken het jaar van afstuderen: R.L. van Dam [2001],

B. Schlosser [2004], L.P. Jonkers [2004], mw. G.R. Hooijkaas [2004], mw. I.M. Groen [2005], M.P. Corver [2006], mw. J.M. Koornneef [2007],

M.G. Koelman [2007], H. de Vrede [2007].

Wie was uw favoriete docent? “In mijn eerste jaar hadden we ruimtelijke beeldvorming van Jaap Griede, over hoe je de wereld weergeeft op kaarten. Die man had zo’n plezier in zijn vak en wilde je echt iets leren. Tijdens mijn tentamen legde hij een bodemkaart en topografische kaart op tafel en zei: ‘Coen, we gaan in de prehistorie varen met ons kanoetje. Waar slaan we vanavond ons kamp op?’”

Wat is uw leukste herinnering?

“Tijdens veldonderzoek voor geomorfologie in Frankrijk moest een docent onverwacht naar huis. Een medestudent en ik moesten toen ons busje besturen. Dat leidde tot menig feest: een muziekje erbij, een fles rosé...”

En de slechtste herinnering? “De constante verbouwingen in het W&N-gebouw. Die gangen met leidingen die uit het plafond naar beneden hingen, waren echt deprimerend.”

Jolanda Laanbroek *27, afgestudeerd in 2006*

Wat voor werk doet u? “Ik werk bij Corus in IJmuiden en onderzoek de kwaliteit van het erts voordat het de hoogoven in gaat. Ik vind het interessant om in detail uit te zoeken waaruit het erts bestaat en hoe je de kwaliteit kunt aanpassen voor een beter proces in de hoogoven.”

Wilde u dat altijd al? “Nee, ik heb vooral gekeken welke opleiding ik leuk vond. Voor een cursus gingen we op excursie bij Corus. Ik woonde daar om de hoek en dacht: o, is dat ook een optie? Ooit wil ik misschien wel bij een ertsleverancier werken, maar dan moet je bijvoorbeeld naar Brazilië, Afrika of Scandinavië. Dat vind ik een behoorlijke stap.”

Was uw studie wat u ervan verwachtte?

“Ik vreesde dat ik het op een universiteit helemaal zelf moest uitzoeken, maar

bij aankomst bleek ik net als op de middelbare school een lesprogramma met huiswerk te hebben.”

Wat is uw leukste herinnering? “De excursie naar Turkije. De eerste nacht zaten we in een hotel met zwembad aan de Middellandse Zee en later in een cabin aan een rivier, waar we met een hele groep zijn gaan raften.”

En de slechtste? “In mijn tweede jaar hadden we vier weken veldwerk op een afgelegen plek in Spanje, een heel zwaar studieonderdeel. Na twee weken vertrok mijn medestudente, zodat ik het verder in m’n eentje moest klaren. Omdat bijna de hele groep zakte, zaten we het jaar erop met een heel stel studenten in een dorpje. Dat was leuker!” «

Jan Chris was altijd te laat

■ GYRINUS NATANS

Faculteitsvereniging Gyrinus natans van Aard- en Levenswetenschappen maakt voor alumni een digitale nieuwsbrief. Wilt u deze ontvangen of hebt u informatie over publicaties, symposia, congressen of lezingen die u graag met alumni deelt? Mail naar info@gyrinus.nl, o.v.v. eindredacteur Alumni Nieuwsbrief.

■ GRATIS CONCERT

Leden van de alumnikring geneeskunde kunnen gratis naar het Nieuwjaarsconcert 2010 van het VU-orkest, zondagmiddag 24 januari in het Concertgebouw te Amsterdam, met werken van Stravinsky en Prokofjev. Partners en introducés betalen € 15,-. Aanmelden kan via alumni@VUmc.nl of via www.VUmc.nl/alumni/

■ ALUMNIDAG GENEESKUNDE

Zaterdag 27 maart vindt de tweede alumnidag van de alumnikring geneeskunde plaats in VU medisch centrum. Ook partners zijn welkom. Prof. dr. Gerrit van der Wal, inspecteur voor de Volksgezondheid, is keynote speaker. Het programma verschijnt op www.VUmc.nl/alumni/. Aanmelden via alumni@VUmc.nl of de website.

■ ALUMNI-AVOND SOCIOLOGIE

Alumni van sociologie zijn donderdag 21 januari welkom op het alumnicollege over evolutionaire benaderingen in de sociologie door dr. Fleur Thomése. Na afloop een borrel. Kijk voor alumniactiviteiten op www.fsw.vu.nl/alumni > Activiteiten.

■ WAT DOET U NU?

Wat doen VU-alumni na hun studie? Geef ons door waar u bent gaan werken en of u het leuk vindt hierover iets te vertellen aan studenten. De VU organiseert regelmatig activiteiten waarbij aankomende of huidige studenten alles kunnen vragen aan alumni. Zulke gesprekken geven hen een concreet beeld van wat ze na een studie kunnen gaan doen.

Wilt u meedoen, vul dan het wijzigingsformulier in op www.vu.nl/alumni. U kunt hier ook uw e-mailadres en/of verhuizing doorgeven.

Sommige oud-studiegenoten raken elkaar nooit helemaal kwijt. Acht Neerlandici vieren dat ze veertig jaar geleden Nederlands gingen studeren.

■ DAPHNE LENTJES

FOTO: PETER VALCKX

Acht van de oorspronkelijk twaalf jaargenoten zijn aanwezig bij de viering van hun veertigjarige 'jubileum' in Hotel de l'Europe in Amsterdam. 'Neerlandici '69' komt samen om uitgebreid te eten, maar ook voor een stevig debat. "Over de vraag wat we eigenlijk echt aan onze studie Nederlands gehad hebben," verduidelijkt alumnus Olf Praamstra, nu bijzonder hoogleraar Nederlandse literatuur in Leiden. "We zijn uiteindelijk allemaal andere kanten op gegaan, maar de kern, het gevoel voor taal, blijft je altijd bij."

■ Burgemeester

Als de groep vijftig jaar bestaat, zal het debat gaan over de vraag of de alumni weer Nederlands zouden gaan doen als ze opnieuw konden kiezen. Praamstra: "Daar kan ik nu dus nog geen antwoord op geven, haha!" Zijn jaargenoot Reinier Salverda weet het al wel: "Ik had het nooit willen missen. Tja, ik ben destijds blind gevaren op het advies van de studie-adviseur. Die zei: 'Reinier, zoals jij praat, kun je altijd nog burgemeester worden, dus het maakt niet zo

veel uit wat je gaat studeren.'" Burgemeester is Salverda nooit geworden - wel hoogleraar Nederlands aan University College in Londen. Het groepje heeft maar liefst drie hoogleraren voortgebracht: de derde is Arie Verhagen, die in Leiden een paar kamers van zijn oud-studiegenoot Praamstra af zit. De meeste anderen werken in het onderwijs. Ook aanwezig is de 81-jarige Margaretha Schenkeveld, emeritus hoogleraar nieuwe Nederlandse letterkunde, van wie alle aanwezigen nog college hebben gehad. "Ik heb veel bijzondere herinneringen aan deze groep, met name aan een werkcollege in het derde jaar. Wat een inzet!" "Dat was het werkcollege poëzieanalyse Gorter", vult alumnus Jan Chris Jansen aan. "We werkten hele nachten door aan de opdrachten. Een ongelooflijk avontuur, als je echt in een tekst gaat duiken." "En Jan Chris was altijd te laat", weet Schenkeveld nog. Ze lacht erbij, maar: "Ik was genoeg schooljuf om dat niet te accepteren!"

■ ook een reünie?

Houdt u ook een reünie met andere alumni of ontmoet u elkaar op een andere manier? Laat het ons weten! Mail vumagazine@vu.nl.

service van vuconnected

FLORENTINE BERKELBACH

■ UITNODIGING NIEUWJAARSCONCERT VU-ORKEST

Zondagmiddag 24 januari speelt het VU-Orkest een nieuwjaarsconcert in het Concertgebouw Amsterdam met twee spectaculaire stukken: de Zesde Symfonie van Prokofjev en Le sacre du printemps van Stravinsky. Het studentenorkest van de Vrije Universiteit is onder leiding van Daan Admiraal uitgegroeid tot een van de grootste en beste amateur-symfonieorkesten van Nederland. Admiraal weet al 35 jaar feilloos de benodigde kracht en passie uit het orkest te halen.

Zondag 24 januari, Concertgebouw Amsterdam. Aanvang: 14.15 uur. Toegangsprijs € 15,- voor leden VU-Windesheim, alumni en studenten | gratis voor leden alumnikring VUmc.
• Meer informatie en reserveren: vuconnected.nl

■ NIEUW PROGRAMMA GEMIST OP VUCONNECTED.NL

Op Vuconnected.nl kunt u, behalve ons programma, ook filmpjes, foto's en terugblikken vinden van de activiteiten. Bekijk bijvoorbeeld de afleveringen van Filosofie op de Zuidas.

JAN VAN DER PLOEG

Tariq Ramadan over de positie van de islam in het Westen

MILETTE RAATS

Herman Wijffels over de economische crisis

MILETTE RAATS

Dick Berlijn over waar oorlog goed voor is

■ GRATIS KENNISMAKEN MET VUCONNECTED

De VU houdt graag een hechte band met haar alumni. Via dit magazine blijft u op de hoogte van wat er allemaal speelt op en rond de campus. Daarnaast kunt u via VUconnected geïnformeerd blijven over de tweehonderd programma's die we jaarlijks organiseren. Stuur ons een e-mail, met in de onderwerpregel *nieuws & informatie*. Vermeld daarbij uw naam, adres en telefoonnummer. U ontvangt dan voortaan digitaal de laatste activiteiten en nieuwtjes, en u kunt gratis deelnemen aan een VUconnected activiteit, ter kennismaking. U ontvangt een voucher ter waarde van € 20,-, die u kunt gebruiken om de activiteit van uw keuze te betalen.
• Mail naar vuconnected@dienst.vu.nl

MIRIAMERKE WIJNTJES

■ PERSOONLIJK COACHCAFÉ

In een filmpje op vuconnected.nl ziet u hoe jonge alumni van de VU gecoacht kunnen worden in het Coachcafé. Simone Folkers, coach bij het coachcafé én alumna van de VU, volgde haar passie. Na een carrière als registeraccountant koos zij voor een studie sociale psychologie en geeft nu onder andere trainingen over communicatie en persoonlijke ontwikkeling. "Ik heb zelf gemerkt wat een positieve invloed het kan hebben om je passie te volgen. Daarom werk ik ook mee aan het coachcafé. Het is waardevol om mensen die aan het begin van hun carrière staan verder te helpen, te inspireren en te activeren. Zelfs in één avond kun je hun droom dichterbij brengen."

Postgraduate School van de Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde

Bereik méér aan de VU!

Ben jij een professional met een goede baan? Dan heeft de VU-Postgraduate School dé opleiding voor jou. De VU Postgraduate School biedt dé manier om een titel te behalen en je deskundigheid te vergroten.

Aan de Amsterdamse zuidas heeft de VU-Postgraduate School zich in korte tijd ontwikkeld tot een academisch centrum voor wetenschappelijk georiënteerde beroepsopleidingen en executive onderwijs. In samenwerking met de Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde (FEWEB) biedt de Postgraduate School een aantal gerenommeerde opleidingen aan.

Typend voor het onderwijs aan de Postgraduate School is de interactie tussen theorie en praktijk, tussen cursist en docent en tussen cursisten

Meer weten?

Surf naar www.feweb.vu.nl en klik op 'postgraduate school' voor informatie over de postgraduate opleidingen. Van iedere opleiding is uitgebreide documentatie beschikbaar. Voor nadere inlichtingen kun je je ook wenden tot het secretariaat van de Postgraduate School. Telefoon (020) 598 38 78.

onderling. Interactie is zowel op de uitwisseling van kennis als op de uitwisseling van ervaring gericht. Interactie staat borg voor de praktische toepasbaarheid van de leerstof.

Interactie wordt niet alleen bewerkstelligd door een optimale integratie van theorie en praktijk in de leerstof maar tevens door voor het leerproces gebruik te maken van hoogleraren en docenten die naast hun aanstelling aan de universiteit tevens werkzaam zijn in de praktijk.

De verankering met de Vrije Universiteit Amsterdam waarborgt het hoge niveau van de opleidingen. De verbondenheid van de opleidingen met de praktijk is een garantie voor de actualiteit van de programma's.

